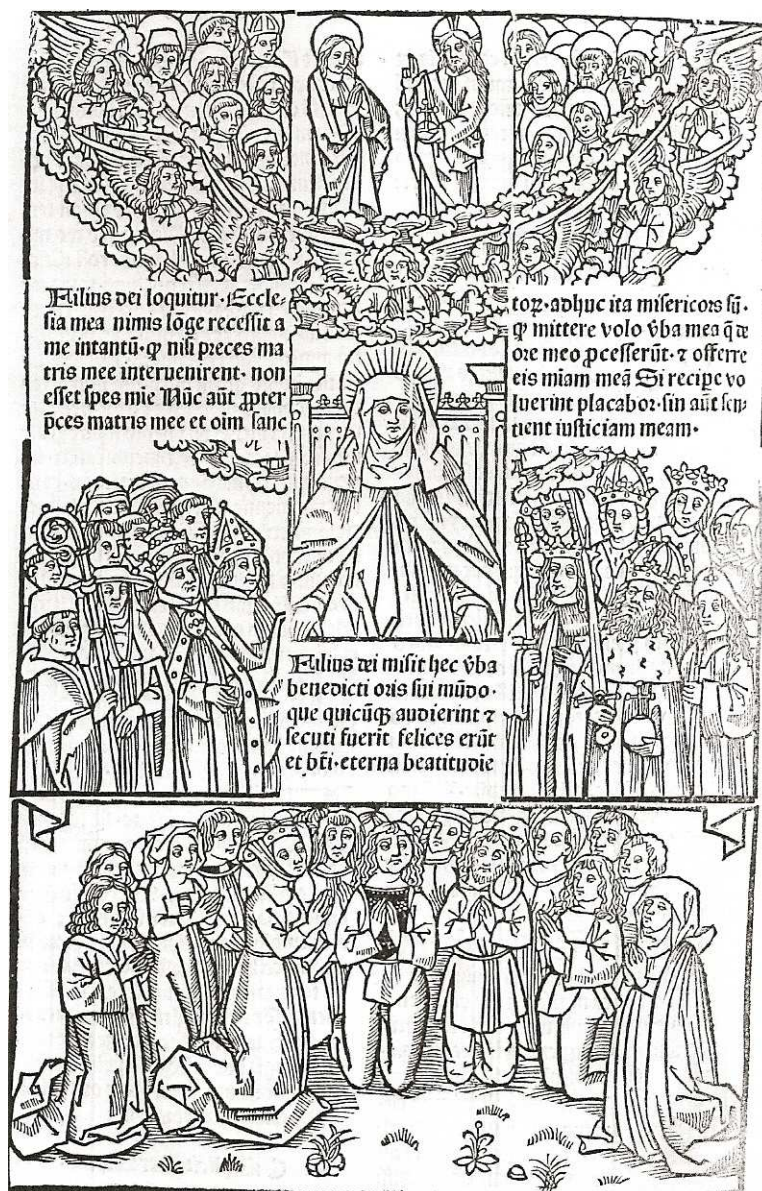

Med fullmakt från höjden

Två översättningar av
heliga Birgittas uppenbarelser, bok VII

Lunds universitet, Språk- och litteraturcentrum
Latin; LATK01: Kandidatuppsats
Solveig Nyberg
Handledare: Professor Arne Jönsson

Innehållsförteckning

Inledning	3
Syfte, frågeställning och metod	3
Källor och material	3
Översättningsprocessens många aspekter	4
Författaren	4
Genren	4
Verket	5
Översättarna	6
Textanalys och kommentarer	7
Kapitel 1	7
Kapitel 3	11
Kapitel 11	17
Kapitel 26	22
Kapitel 30	25
Kapitel 31	31
Sammanfattande avslutning	37
Bilaga: Ghotan, Lubece 1492	38
Förkortning	44
Källor och litteratur	44

Bilden på första sidan är ett träsnitt hämtad ur Lübeckupplagan från 1492, som den återges i Tryggve Lundéns översättning (1958), volym 3, s 197 och 198.

”Guds Son talar:” Min Kyrka har vikit långt, långt bort ifrån mig. Om icke min moder fällde sina förböner, vore det icke hopp om misskund. Nu är jag emellertid, för min moders och alla mina helgons böners skull, ännu så barmhärtig, att jag vill skicka mina ord, som framgått ur min mun, samt erbjuda dem min barmhärtighet. Om de vilja mottaga detta, kommer jag att blidkas; varom icke, skola de få erfara min rättvisa.”

Guds Son har sänt dessa sin välsignade muns ord till världen. De som höra och följa dem skola bliva lyckliga och vinna den eviga saligheten.

Bilden är komponerad av två sammanförda former. Vi kan läsa bilden i tre horisontella bandfält, men också i ett svagt antytt latinskt kors, med gestalten av Birgitta i centrum. I det översta bandfältet syns Jesus Kristus och jungfru Maria omgivna av en kransliknande formation av änglar och helgon. I det mittersta bildfältet syns Birgitta i mitten förmedlande budskapet till såväl representanter från den andliga kultursfären såväl som till kungar och regenter, representanter för världslig makt. I det understa fältet syns män och kvinnor ur olika samhällsskikt, som knäböjande tar emot Birgittas budskap. Birgitta i korsformen är omgiven av Kristus och ord i varje korsarmsavslut, vilket i det här fallet måste betraktas som en Kristussymbolik.

Inledning

Efter avslutad yrkesverksamhet som lärare i moderna språk, har jag fått tillfälle och tid att fördjupa mig i gamla språk. I latinstudierna, via litauiska och fornnordiska språk, återknyter jag i denna undersökning bekantskapen med den heliga Birgitta.

Birgitta är ett fenomen. I mötet med denna kvinna, som i kretsen av sin tids maktelit också gjorde anspråk på rollen som förmedlare av Guds vilja, väcks många vetenskapliga frågor. Min studie är inriktad på två svenska nutida översättningar.

Syfte, frågeställning och metod

Syftet med denna uppsats är att jämföra två nusvenska översättningar av några kapitel i heliga Birgittas uppenbarelser, bok VII. De svenska översättningar som jämförs är Tryggve Lundéns översättning tryckt 1958 och Alf Härdelins från 2003.¹ Finns det olikheter i översättningarna och hur skiljer sig i så fall de båda översättningarna från varandra? Vad har en ny översättning tillfört?

Med en komparativ metod har jag i huvudsak utgått från Lars Wollins analysmetod för medeltida översättning av latinska källtexter till fornsvenska.² Jag använder metoden för att beskriva lexikala och syntaktiska olikheter mellan två parallella texter på samma språk. I min analys av de två översättningarna har jag utgått från ett begränsat antal av Wollins femton översättningsstrategier för att beskriva grammatiska och syntaktiska olikheter.³ De som här använts är följande: *variation*, *tillägg*, *strykning*, *transponering* och *nivåjustering*. Med *variation* avses ett utbyte inom olika ordklasser av synonyma uttryck i det lexikala stoffet t. ex. ovän jämfört med fiende, kämpa och strida samt stor och väldig. *Tillägg* innebär att meningen utökas med enstaka ord eller en fras som inte finns i den andra översättningen eller förlagan. *Motsatsen till tillägg* är *strykning*, *textförlust*, d.v.s. att ett ord eller en fras utelämnas. *Transponering* innebär att olika satsdelsenheter kan omflyttas inom en större enhet, makrosyntagmen, utan att innehållet förändras, men rytm och stil påverkas. Med *nivåjustering* avses en olikhet i den syntaktiska nivån mellan två versioner av en text.⁴ Det kan röra sig om en höjning till en högre nivå eller en sänkning till en lägre. Huvudsatsen är den högsta nivån. Höjningen kan bestå av en utbrytning av en satsdel till en koordinationsfras, bisats eller huvudsats och sänkningen av att en huvudsats förvandlas till bisatser, andra satser eller fraser.

Översättningarna jämförs såväl sinsemellan som i relation till sina respektive latinska förlagor. Mitt urval av kapitel begränsas dels av kapitlens längd, dels av att Härdelin redan har gjort ett urval av texter. Jag har ur bok VII valt kapitlen 1, 3, 11, 26, 30 och 31 för jämförelse. I några fall har även en kollation gjorts med fornsvenskan i Klemmings utgåva.⁵

Källor och material

Birgittatexterna skrevs ursprungligen på fornsvenska och översattes omgående till latin av hennes biktfäder. Handskriftstraditionen är omfattande och uppehölls framför allt genom

---

¹ Lundén, 1957-59 och Härdelin 2003.

² Se Wollin 1981, Wollin 1983. Metoden används också av Lindell 2000.

³ Wollin 1981, 39-49

⁴ Lindell 2000, 121.

⁵ Klemming 1861.

Birgittaklostret i Vadstena, grundat 1384.⁶ Den första tryckta utgåvan är från 1492, **editio princeps**, tryckt av Bartholomeus Ghotan i Lübeck. Ghotantexten ger upphov till inte mindre än åtta följande latinska utgåvor. När Tryggve Lundén gör sin översättning utgår han från Ghotan.

Arbetet med att ta fram textkritiska utgåvor påbörjades också på 1950-talet.⁷ Bok 7, som är aktuell för min studie, utgavs 1967 och är ett arbete av Birger Bergh. Alf Härdelins översättning vilar på denna textkritiska utgåva. Dock bör det understrykas redan nu att Härdelin inte översätter det lilla förordet som inleder varje nytt kapitel. Han väljer i stället att sätta en sammanfattande rubrik.

Lundén och Härdelin har haft helt olika förutsättningar för sina översättningar. Förutom att jämföra översättningarna med varandra är det därför också viktigt att granska de båda latinska förlagorna. Den latinska text som används som jämförelsetext till de båda svenska översättningarna är den moderna kritiska utgåvan av Birger Bergh. Ghotantexten till mitt urval av kapitel finns med i uppsatsen i form av en bilaga. I min analys- och kommentardel har jag inom ramarna placerat utdragen ur Lundéns översättning till vänster och motsvarande utdrag ur Härdelins översättning till höger.

Översättningsprocessens många aspekter

Författaren

Birgitta Birgersdotter, 1302/03-1377, föddes på Finsta gård i Uppland. Fadern Birger Petersson var lagman och tillhörde rikets främste. Modern Ingeborg Bengtsdotter tillhörde Bjälboätten, som vanligen kallas Folkungaätten. Tidigt moderlös togs Birgitta om hand av sin moster Katarina Bengtsdotter, gift med östgöotalagmannen Knut Jonsson på Aspenäs. Det är på Aspenäs som Birgitta fick sina första uppenbarelsen. 1316 gifte hon sig med Ulf Gudmarsson, lagman i Närke, och paret blev föräldrar till åtta barn.

Birgitta och hennes man tillhörde den yppersta eliten kring kung Magnus Eriksson, hon som hovdam till drottning Blanka, han utnämnd till riksråd. Politiska ambitioner saknades inte heller. Birgitta medlade 1348 i 100-årskriget, dock utan att kunna ena de stridande parterna. Paret företog också pilgrimsfärder, en till Nidaros och den andra till Santiago de Compostella.

1344 dog maken Ulf Gudmarsson. Därefter påbörjades Birgittas profetiska verksamhet på allvar. Som mentor och bikt-fader fungerade Magister Mathias från Linköping. 1349 reste Birgitta till Rom i sällskap av bl.a. Magister Petrus från Skänninge. Prior Petrus från Alvastra ansluter senare till sällskapet. 1368-70 lär Birgitta känna Alfonso Pecha de Vadaterra, f.d. biskop av Jaén. Han blev hennes bikt-fader och anförtroddes ansvaret över en del av hennes litterära kvarlåtenskap. 1371 vallfärdade hon och hennes sällskap, via Neapel och Cypern, till det Heliga landet. Hon återkom och avlider senare samma år den 23 juli 1373 i Rom.

Hennes kvarlevor fördes så småningom till Vadstena och gravsattes i samband med klostrets invigning 1384. Men redan 1346 hade kungaparet genom testamente skänkt Vadstena kungsgård till ett framtida blivande kloster vilket 1347 följdes av en stor donation i form av pengar till klostret. 1378 godkändes Birgittas ordensregel av påven Urban V och 1391 blev Birgitta efter en snabb kanoniseringsprocess helgonförklarad. Totalt omfattar hennes litterära

---

⁶ Bergh 1967, 15.

⁷ Översättningsprojektet initierades av Vitterhetsakademien 1949 och skulle vara avslutat till 700-årsjubileet av Birgittas födelse 2003. Se Lindell 2000, 11.

produktion ca 600 uppenbarelser, som i längd varierar från 17 ord till nästan 13 dubbelspaltiga sidor i 4° format.

Genren

Man talar om en vision när en person erfar sig förflyttad av en yttre kraft från sin naturliga omgivning till en annan, när han/hon ser den plats eller dess innehåll, när dessa förflyttningar sker i ett tillstånd av extas eller under sömn och när, som ett resultat, tidigare fördolda ting avslöjas. Från den grekiska antiken har kommit spridda berättelser av visioner som handlade om tidens och världens slut. Apokalypter av det slaget är ett talrikt förekommande tema inom judisk apokryfisk litteratur, ett arv som förvaltades också inom den judeo-kristna traditionen.⁸ Aposteln Paulus fiktiva resa hinsides, ursprungligen skriven på grekiska, cirkulerade vida omkring, särskilt under tidig medeltid bland klostren i västra Europa. Denna vision samt andra påträffade i påven Gregorius den stores dialoger tjänade som prototyper och senare visionärer erfor på nytt element av dessa auktoritativa texter i sitt eget tillstånd av extas. Visionslitteraturen har också delvis sin grund i litterär imitatio. Texterna är återgivna som självbiografiska, som biografier eller som rapporterade av andra. Även förfalskade exempel av politiska motiv och rent fiktiva arbeten av religiös eller pedagogisk karaktär förekommer. Texterna förekommer såväl på latin som på folkspråken. Medeltiden utgör en höjdpunkt särskilt 1100-talet. Samtidigt florerar underströmningar av experimentell mysticism och med den böcker om uppenbarelser helt eller delvis. Under högmedeltiden sker en förskjutning i vem som skriver. Munkarna får nu se sig på samma scen som lekmän och inte minst kvinnor. Några av de mer namnkunniga före Birgitta är Hildegard av Bingen (d. 1179), Elizabeth av Schönau (d. 1164) och Mechthild av Hackeborn (d. 1299), som alla verkade inom ramen av ett klosterliv inom benediktinerorden.⁹

Hildegard av Bingen är en av få icke extatiska visionärer som skrev med ett brett intressefält. Hennes arbeten karakteriseras av allegoriska tolkningar av frälsningsläran. Hon intresserar sig också för etik och för det som händer i naturen, särskilt läkeörter. Elizabeth av Schönau inledde en ny tradition inom den katolska kyrkan. Inspirerad av liturgiska högtider, leddes hon av sin skyddande ängel till uppenbarelser om himmel och underjord. Hennes visioner tog henne till bl. a. Jesu lidande i Jerusalem. Hos Mechtild av Hackeborn utvecklas brudmystiken i det att hon skildrar sina möten med Kristus i rollen som hans brud. Den mest lästa och spridda av alla uppenbarelsevisionärer är utan tvekan Birgitta. Dinzelbacher har påpekat att Birgitta, till skillnad från tidigare visionärer, är mer auditiv än visuell.¹⁰ Visionslitteraturen i strikt mening har i efterföljande århundraden hållits levande inom den katolska kyrkan, men under senmedeltiden utvecklas en poetisk, icke kyrklig, litteratur med författare som Dante, Boccaccio och Chaucer för att nämna några.

Verket

Vid Birgittas död 1373 fanns ett par böcker av *Reuelaciones* färdiga och andra i mer eller mindre redigerat skick. Det blev Alfons uppgift att sammanställa texterna enligt tidigare givna instruktioner. I samband med Birgittas kanoniseringsprocess framlades de första förslagen för påven 1377 som *Liber celestis* med uppenbarelser fördelade på sju böcker. Av kyrkopolitiska orsaker uteslöt Alfonso vissa texter för att lättare kunna driva igenom kanoniseringen. Den stora kyrkoschismen försenade processen. Prior Petrus hade under tiden rest hem till Sverige och medfört texter som Alfonso hade uteslutit. Tillsammans med revelationer som tidigare

⁸ Från romersk tid finns dock ingen visionslitteratur av det här slaget.

⁹ Se Dinzelbacher 1981 och samme författares artikel i Mantello & Riggs 1996.

¹⁰ Mantello & Riggs 1996, 690.

deponerats i Alvastra och som Alfonso inte haft tillgång till lämnade Petrus över dessa till klostret i Vadstena. Nu försökte man infoga dessa texter i Alfonsos redaktion. Den slutgiltiga ordningen finns i den första tryckta upplagan, en del som tillägg, men en stor del i en särskild bok, *Reuelaciones extravagantes*. 1378 bestod verket av Magister Mathias prolog och böckerna I-VII med den sammanfattande titeln *Liber celestis Reuelacionum*. Att verket varit mycket läst och spritt vittnar uppemot hundra handskrifter före Ghotan om.

Uppenbarelsernas ämnen kan sammanställas i fem större grupper. Den första behandlar skildringar av Kristi och Marias liv, den andra innehåller förmaningar och budskap till enskilda personer och grupper av människor i samhället och den tredje kategorin behandlar avlidna personer, här framställda i formen av en rättegångsprocess inför himmelsk domstol. Den fjärde gruppen av texter handlar om reflektioner över livet och tillvaron och den femte gruppen ägnas klosterstadgar, klosterbyggnader och klosterlivet.

Kanoniseringsprocessen leder utan tvekan till en språklig genomlysning av Birgittas texter som är ovanlig för en medeltida textsamling.

Översättarna

Tryggve Lundén var litteraturhistoriker, konverterade tidigt till katolicismen. Hans avhandling behandlade Biskop Brynolf. Han översatte en mängd texter från latin och gjorde de namnkunniga gestalterna från det medeltida katolska Sverige kända för en större allmänhet. Lundén avlade också klosterlöften som dominikanermunk, med namnet Fader Brynolf.

Alf Härdelin är teolog inom ämnet kyrkohistoria. Han införde spiritualitetsbegreppet i svensk forskning och har ägnat en stor del av sin mycket omfattande vetenskapliga forskning åt klosterlivet. Är numera pensionerad, men var yrkesverksam som professor vid Uppsala universitet. Han deltar aktivt i den vetenskapliga debatten.

Kapitel 1

Tryggve Lundén: Den uppenbarelse, vilken fru Birgitta hade i Rom efter jubelåret och i vilken Jungfru Maria förutsäger henne, att hon skall gå till Jerusalem och Betlehem, när det så behagar Gud, samt lovar henne att då visa henne, hur det gick till, när hon födde sin välsignade Son.

Alf Härdelin: *Jungfruns nedkomst*

Modern textkritisk utgåva 1967: *Reuelacio, quam habuit domina Birgitta in Roma post annum iubilei, in qua virgo Maria pronunciat ei, quod itura esset in Iherusalem et Bethleem, quando placuerit Deo, promittens ei tunc sibi ostendere modum, quo ipsa peperit filium suum benedictum.*

Första kapitlet

Kapitel 1

Cap. I.

När den heliga Birgitta, Kristi brud, var i Rom och en gång var

Då fru Birgitta, Kristi brud, var i Rom och vid ett tillfälle

Cum esset in Roma domina Birgitta sponsa Christi et quadam

försjunken i bön, började hon tänka på jungfrufödelsen och på denna gav sig hän åt bönen, började hon meditera över Jungfruns nedkomst och över den *vice oracioni vacaret, cepit cogitare de partu virginis et de illa*

stora godhet av Gud, att han ville utvälja den renaste moder åt sig. väldiga godheten hos Gud, som ville utvälja åt sig en sådan ren moder. *summa bonitate Dei, qui talem matrem purissimam sibi voluit eligere.*

Och hennes hjärta upptändes då av så stor kärlek till jungfrun, att hon

Hennes hjärta blev då så upptänt av kärlek till Jungfrun att hon

Tantum enim tunc cor eius inflammabatur amore virginis, quod

sade inom sig: ”O min fru, du himmelens drottning, så mycket gläder sade inom sig: ”Min Härskarinna, himmelens Drottning, så mycket gläder *dicebat intra se: ”Domina mea regina celi, in tantum gaudet cor meum ex eo,*

sig mitt hjärta åt att den högste Guden valt dig till moder och förlänat sig mitt hjärta över att Gud, den Högste, har utvalt dig till moder och velat skänka *quod altissimus Deus te preelegit in matrem et tantam dignitatem tibi conferre*

dig en så hög värdighet, att jag hellre skulle vilja evigt plågas i helvetet än dig en så stor värdighet, att jag hellre ville i evighet plågas i gehenna än *dignitatus est, quod magis ego michi eligerem in inferno eternaliter cruciari, quam*

att du skulle mista det allra minsta av en så hög ära eller av din att du för ett ögonblick skulle sakna denna stora härlighet och denna *quod tu vno minimo puncto de tanta excellenti gloria et tua*

himmelska värdighet.” Och så stod hon hänryckt, från sina sinnen och
himmelska värdighet. ” Så stod hon, drucken av kärlekens ljuvlighet,
celesti dignitate careres.” Et sic amoris dulcedine inebriata stabat

berusad av kärlekens sötma, upplyft i den inre betraktelsens extas.
utom sig och lyft över sina sinnen i ett slags den andliga kontemplationens hänryckning.
supra se alienata a sensibus in quodam extasi mentalis contemplacionis suspensa.

Jungfrun visade sig då för henne och sade: ”Giv akt, min dotter! Jag är
Då visade sig Jungfrun och sade till henne: ”Var uppmärksam, min dotter! Jag är
Cui tunc virgo apparuit dicens ei: ”Attende filia! Ego sum

himmelens drottning. Emedan du älskar mig med en så omätlig kärlek,
himmelens drottning, och eftersom du älskar mig med en så stark kärlek
regina celi, et quia tu me diligis tam immenso amore,

vill jag förkunna för dig, att du skall vallfärda till den heliga staden
förkunnar jag för dig att du, när det behagar min Son, skall bege dig
ideo annuncio tibi, quod tu ibis sanctam ciuitatem Iherusalem peregrinando,

Jerusalem, när det så behagar min Son, och därifrån till Betlehem,
på pilgrimsfärd till den heliga staden Jerusalem. Därifrån skall du bege dig till Betlehem
quando placuerit filio meo. Et inde ibis ad Bethleem ibique

varest jag på rätta platsen skall visa dig hur allt gick till, när jag födde
och där skall jag på den plats det ägde rum visa dig på vilket sätt jag födde
ostendam tibi in loco proprio totum modum, qualiter ego peperii

samme min Son Jesus Kristus, ty så har det behagat honom.”
denne min son, Jesus Kristus, ty så har han behagat bestämma.”
eundem filium meum Ihesum Christum, quia sic placuit ei.”

Analys av kapitel 1 med kommentarer

När den heliga Birgitta,	Då fru Birgitta,
--------------------------	------------------

Lexikal variation adj-subst beroende på förlagornas olika ordalydelse. Ghotan har ordalydelsen **beata**, Berghs edition **domina**.

en gång	vid ett tillfälle
---------	-------------------

Variation adv-adv på lexikal nivå. *En gång/vid ett tillfälle* verkar rätt lika i fråga om texttrohet av båda förlagornas **quadam vice**.

var försjunken i bön	gav sig hän åt bönen
----------------------	----------------------

Lexikal variation verbfras-verbfras av **vice vacaret oracione** resp. **vice oracione vacaret** utan större förändring i de synonyma uttryckens betydelse.

tänka på	meditera över
----------	---------------

Lexikal variation verbfras-verbfras.

jungfrufödelsen	Jungfruns nedkomst
-----------------	--------------------

Här betonar Lundén mera det teologiska begreppet, medan Hårdelin har en ordagrann översättning.

på denna stora godhet av Gud	över den väldiga godheten hos Gud
------------------------------	-----------------------------------

Båda förlagorna har uttrycket **de illa summa bonitate dei**. Genitivöversättningen *av* hos Lundén förefaller ålderdomlig. En lexikal variant adj-adj och prep-prep.

att han ville utvälja	som ville utvälja
-----------------------	-------------------

Variation infinitivsats-relativsats på samma syntaktiska nivå, bisats- bisats.

den renaste moder	en sådan ren moder
-------------------	--------------------

Här stryker Lundén **talem** i förlagan, men behåller superlativen, medan Hårdelin översätter **talem**, men stryker superlativen.

och	(strykning)
-----	-------------

Och är ett tillägg hos Lundén, finns inte i förlagan, men finns hos Klemming.

upptändes	blev så upptänt
-----------	-----------------

En lexikal variant av verb-verb i passiv.

av så stor kärlek till jungfrun	av kärlek till Jungfrun
---------------------------------	-------------------------

Transponering av *så* från att bestämma ett adjektiv till att bestämma ett verb/ptc på syntaktisk nivå.

O min fru, du himmelens drottning	min Härskarinna, himmelens Drottning
-----------------------------------	---

Domina finns i båda förlagorna och de båda synonyma betydelserna är här användbara. Lexikal variation subst-subst.

gläder sig åt	gläder sig över
---------------	-----------------

Lexikal variation prep-prep.

att den högsta Guden valt	att Gud, den Högste, utvalt
---------------------------	-----------------------------

Transponering av framförställt attribut till efterställd apposition på syntaktisk nivå.

förlänt dig	velat skänka dig
-------------	------------------

Lexikal variation verb-verb.

en så hög värdighet	en så stor värdighet
---------------------	----------------------

Lexikal variation adj-adj.

skulle vilja evigt	ville i evighet
--------------------	-----------------

Variation adverb-adverb på lexikal nivå.

helvetet	gehenna
----------	---------

Båda förlagorna har ordalydelsen **in inferno**. Den gamla bibelöversättningen (1917) har med det gemensamma namnet helvete betecknat två skilda begrepp, Hades och det brinnande Gehenna. Härdelins översättning med *Gehenna* tycks bättre motsvara beteckningen på de osaligas straffort, som avses här.

mista det allra minsta av en	för ett ögonblick sakna denna stora härlighet
------------------------------	---

Båda förlagorna har ordalydelsen **uno minimo puncto** Lundén har en riktigare översättning av detta uttryck, medan Härdelins översättning av **careo** bättre motsvarar texten.

så hög ära	denna stora härlighet
------------	-----------------------

Variation adj-adj och subst-subst på lexikal nivå.

Och	(strykning)
-----	-------------

Och hos Lundén är struket hos Härdelin. Saknas i förlagorna, men finns hos Klemming.¹¹

hänryckt, från sina sinnen och ..berusad av kärlekens sötna	drucken av kärlekens ljuvlighet utom sig ..och lyft över sina sinnen
--	---

Lexikal variation subst-subst och verb-verb. Här har Härdelin en bättre översättning med *lyft över sina sinnen*.

upplyft i den inre betraktelsens extas	i ett slags den andliga kontemplationens hänryckning
--	---

Lexikal variation adj-adj och subst-subst. Härdelin har översatt förlagornas **quadam/quodam**, medan Lundén har utelämnat ordet.

Jungfrun visade sig då för henne	Då visade sig Jungfrun
----------------------------------	------------------------

Transponering av adv *då* till satsens början ger Härdelins översättning emfas.

och sade: Giv akt, min dotter!	och sade till henne: Var uppmärksam, min dotter!
--------------------------------	--

Prepositionerna för och till kopplas till olika verb och ger en lexikal variation. Variation på samma nivå verb-verb ger också *Giv akt* och *Var uppmärksam*.

Emedan du...	,och eftersom...
--------------	------------------

Båda förlagorna har **et**. Synonymerna emedan/eftersom ger en lexikal variation konj-konj.

med en så omätlig kärlek	med en så stark kärlek
--------------------------	------------------------

Lexikal variation adj-adj.

vill jag förkunna	förkunnar
-------------------	-----------

Båda förlagorna har **annuncio**, varför Härdelins översättning är den riktigare.

---

¹¹ Klemming 1861, 235.

att du skall vallfärda till den heliga staden Jerusalem, när det så behagar min Son, och därifrån till	att du, när det behagar min Son, skall bege dig på pilgrimsfärd till den heliga staden Jerusalem.
--	---

Lexikal variation verb-verb. Härdelins framflyttning av bisatsen ger en transponering på syntaktisk nivå. *Så* finns inte med i Lundéns förlaga, varför Härdelin har en trognare återgivning. På fornsvenska hos Klemming *har minom son thäkkis*.¹²

Betlehem, varest jag på rätta platsen	Därifrån skall du bege dig till Betlehem och
---------------------------------------	--

Lundéns rel. adverb ger satsen ett ålderdomligt intryck. **et inde** finns i båda förlagorna. Lundén väljer med sin rel. sats en lägre syntaktisk nivå, medan ett koordinerande *och* ger huvudsatsnivå.
Härdelins *där* ger en bättre översättning.

skall visa dig	där skall jag på den plats det ägde rum
----------------	---

Härdelin ger åt förlagornas **in loco proprio** en bättre, förklarande översättning.

hur allt gick till när jag födde samme min Son Jesus Kristus ty så har det behagat honom	visa dig på vilket sätt jag födde denne min Son, Jesus Kristus, ty så har han behagat bestämma
--	--

Hur allt gick till/på vilket sätt är adv.fraser för att återge latinets **qualiter**. Lundén har ett *när* som inte finns i förlagan.

Samme min Son/denne min Son är båda färgade av bibelspråket.

Båda översättarna har en explanativ konjunktion *ty* som inleder en huvudsats, latinets **quia** inleder en bisats. De svenska översättningarna är en syntaktisk nivåjustering uppåt.

Latinets opersonliga **placeo** har hos översättarna fått subjektet *det/han*, men med ett tillägg av *bestämma* hos Härdelin.

Antalet ord i respektive översättning är 205 respektive 209 jämfört med källans 169 vilket visar på svårigheterna vid översättning från ett syntetiskt språk till ett analytiskt. Strukturell identitet är sällsynt.

Som framgår av genomgången handlar det mest om lexikala förändringar, oftast inom samma ordklass och utan större förändring av innehållet.

Kapitel 3

Lundén: Den uppenbarelse, som den helige Franciscus gav Kristi brud fru Birgitta och vari han inbjöd henne att komma till hans kammare för att äta och dricka, i det han andligen förklarade för henne, att hans kammare var lydnaden, att hans föda var att omvända själar till Gud och att hans dryck var att se dem, som han omvänt, av alla krafter älska Gud och nitiskt ägna sig åt böner och andra dygdiga gärningar.

Härdelin: [Franciskus talar till Kristi brud.](#)

Modern textkr. utg.: [Reuelacio, quam beatus Franciscus ostendit domine Birgitte, in qua inuitauit eam ad cameram suam ad comedendum et bibendum, declarans ei spiritualiter, quod camera fuit obediencia, cibus eius fuit conuertere animas ad Deum, potus autem erat, quando conuersos videbat totis viribus Deum diligere et oracioni aliisque virtutibus cum feruore vacar.](#)

¹² Klemming 1861, 235.

Tredje kapitlet
Kapitel 3
Cap. III.

På den helige Franciscus' högtid uppenbarade sig den helige Franciscus
På den helige Franciskus' dag uppenbarade sig den helige Franciskus
In festo sancti Francisci in sua ecclesia Rome in Transtiberim apparuit sanctus Franciscus

för Kristi brud i sin kyrka i Trastevere i Rom och sade till henne:
i sin kyrka i Trastevere i Rom för samma Kristi brud och sade:
eidem sponse Christi dicens:

”Kom till min kammare för att äta och dricka med mig.”
”Kom till min kammare för att äta och dricka tillsammans med mig.”
”Veni in cameram meam ad comedendum et bibendum mecum.”

När hon hört detta, begav hon sig genast åstad för att besöka honom i Assisi.
När hon hörde detta, gjorde hon sig genast redo att resa, för att besöka honom i Assisi.
Quod ipsa audiens statim parauit se ad iter, vt visitaret eum in Assisio.

Efter att ha vistats där fem dagar ämnade hon återvända till Rom och gick därför
När hon hade tillbringat fem dagar där och beredde sig att återvända till Rom, gick hon
Vbi dum per quinque dies moram duxisset, proponens tunc Romam redire, intrauit

in i kyrkan för att anbefalla sig och sina följeslagare i Sankt Fransiscus beskydd.
in i kyrkan för att överlämna sig själv och sitt följe åt Franciskus' beskydd.
Ecclesiam, vt se et suos sancto Francisco commendaret.

Han uppenbarade sig då för henne och sade: ”Var välkommen!
Då visade han sig för henne och sade: ”Välkommen!
Cui tunc ipse apparuit dicens: ”Bene veneris!

Jag inbjöd dig till min kammare för att du skulle äta och dricka med mig.
Jag inbjöd dig till min kammare för att du skulle äta och dricka tillsammans med mig.
Inuitaui enim te in cameram meam, vt mecum comederes et biberes.

Dock må du veta, att detta hus icke är den kammare, varom jag talat med dig,
Men du skall veta att detta hus inte är den kammare som jag talade med dig om,
Scito tamen, quod hec domus non est camera, quam ego dixi tibi,

utan min kammare är den sanna lydnad, som jag alltid iakttog,
utan min kammare är den sanna lydnaden. Den höll jag mig alltid till,
sed camera mea est obediencia vera, quam ego semper tenui ita,

i det jag aldrig ville vara utan en ledare. Jag hade nämligen beständigt med mig en präst,
i det att jag aldrig dristade mig att leva utan rådgivare. Ständigt hade jag en präst med mig
quod numquam sustinui esse sine preceptore. Habui enim mecum continue presbiterum,

vars alla befallningar jag ödmjukt lydde, och detta var min kammare.
Och jag lydde honom ödmjukt i allt vad han befallde. Detta var min kammare.
Cui in omnibus preceptis humiliter obediui, et hec fuit camera mea.

Gör ock du sammaledes, ty detta behagar Gud.
Gör du på samma sätt, ty det är välbehagligt inför Gud.
Tu igitur similiter facias, quia sic placet Deo.

Min föda varav jag ljuvligen vederkvicktes,
Min mat, som gav mig en underbar mättnad,
Cibus autem meus, quo delectabiliter reficiebar,

var att jag gärna drog mina medmänniskor från det världsliga livets fåfänglighet
bestod i att jag gärna lockade mina medmänniskor bort från fåfängligheterna i livet i världen
erat hoc, quod scilicet libentissime traxi proximos meos a vanitatibus vite secularis

till att tjäna Gud med hela deras hjärta;
till att av allt hjärta tjäna Gud,
ad serviendum Deo toto corde,

den glädje jag därvid kände smakade mig som den läckraste kost.
och den maten svalde jag med glädje som om den hade varit de ljuvligaste rätter.
Et tunc velut dulcissimos morsellos illud gaudium glucebam.

Men min dryck var den glädje, som jag kände,
Min dryck var den glädje jag hade då
Potus autem meus erat illud gaudium,

när jag såg några, som jag hade omvänt, älska Gud med alla krafter,
jag såg att några som hade blivit omvända genom mig älskade Gud och med alla krafter
quod habui, dum aliquos per me conversos vidi Deum diligere et totis

ägna sig åt bön och betraktelse och lära andra att föra en god vandel
gav sig hän åt kontemplationen och bönen och lärde andra att leva väl
viribus suis contemplacioni et oracioni vacare,

och efterlikna den sanna fattigdomen.
och att efterfölja fattigdomen.
alios ad bene viuendum instruere et veram paupertatem imitari.

Se, dotter, denna dryck gladde min själ så, att allting i världen förlorade
Se, min dotter, denna dryck beredde min själ en sådan glädje att allt som fanns i världen
Ecce filia, iste potus ita letificabat animam meam, quod omnia, que in mundo sunt,

sitt värde för mig.
blev mig avsmakligt.
dissipiebat michi.

Träd därför in i denna min kammare och ät denna min föda och drick denna
 Gå in i denna min kammare och ät denna min mat och drick denna
 Intra igitur hanc cameram meam et hunc cibum meum comede et hunc potum bibe mecum.

min dryck, på det att du må huggas hos Gud i evighet.”
 dryck tillsammans med mig! Drick den, så att du i evighet blir mättad hos Gud!”
 Bibe ergo illud, vt cum Deo reficiaris in eternum.”

Analys av kapitel 3 med kommentarer

Högtid	dag
Lexikal variation subs-subst av båda förlagornas in festo . Härdelins variant förefaller bättre, eftersom en viss dag, den 4 oktober, avses. Klemming skriver <i>högtidh</i> . ¹³	
För Kristi brud	för samma Kristi brud
Lundén stryker förlagans eidem , som Härdelin ordagrant följt.	
sade till henne	sade
I den här satsen är förhållandet det omvända, <i>till henne/sade</i> motsvaras av Ghotans ei , som inte finns i den senare förlagan.	
Med mig	tillsammans med mig
Båda översätter mecum , men Härdelin har ett tillägg, <i>tillsammans</i> .	
hört	hörde
Lexikal variation verb-verb. Quod ipsa audiens i båda förlagorna, men imperfekttempus ett bättre förslag, då det uttrycker samtidighet med det styrande verbet <i>begav sig/ gjorde sig...redo</i> .	
begav...sig...åstad	gjorde...sig...redo att resa
Lexikal variation verb-verb	
Efter att ha vistats	När hon hade tillbringat
Verb-verb variation på lexikal nivå.	
ämnade hon återvända	beredde sig att återvända
Variation verb-verb på lexikal nivå.	
och gick därför	gick hon in i
Tunc hör till satsen proponens tunc (därpå) Romam redire . Härdelin stryker ordet.	
anbefalla sig	överlämna sig
Lexikal variation verb-verb där anbefalla sig har en ålderdomlig klang.	

¹³ Klemming 1861, 236.

sina följeslagare i Sankt Franciscus	sitt följ
beskydd	åt Franciskus beskydd

Variation subst-subst på lexikal nivå med obetydlig nyans i betydelsen och variation prep-prep. Båda översättarna har tillägget *beskydd*. Förlagorna har **sancto Francisco**. Härdelin stryker **sancto**.

uppenbarade sig då	Då visade...sig
--------------------	-----------------

Lexikal variation verb-verb. Framförställning av adverbet i satsen ger emfas.

Var välkommen!	Välkommen!
----------------	------------

Ålderdomlig ordalydelse hos Lundén. Redan fornsvenskan har denna formulering.

Dock må du veta	Men du skall veta
-----------------	-------------------

Variation adv-konj på lexikal nivå. Latinets imperativ II har återgetts med olika hjälpverb och infinitiv.

varom jag talat	som jag talade med dig om
-----------------	---------------------------

Härdelin har en ledigare översättning av relativsatserna, med vissa likheter till fornsvenskan *som iak sagdhe thik*.

Lydnad, som jag alltid iakttog	lydnaden. Den höll jag mig alltid till!
--------------------------------	---

Lundén bygger ut meningen med en relativ bisats, en underordning, medan Härdelin har en huvudsats, en syntaktisk nivåhöjning. Verb-verb variation av latinets **teneo**. *Höll* hos Härdelin har närmast en motsvarighet i fsv. *hiolt* hos Klemming.

ville vara utan en ledare	dristade mig att leva utan rådgivare
---------------------------	--------------------------------------

Hos Lundén har vi en ordagrann översättning av latinets **sustineo esse sine preceptore**. Härdelin har en verb-verb variant med en utvidgning, ett tillägg av *leva*. *Rådgivare* förefaller mindre väl valt.

beständigt	ständigt
------------	----------

Variation adv-adv på lexikal nivå.

vars alla befallningar	i allt vad han befallde
------------------------	-------------------------

Lundén väljer en relativsats av latinets självständiga relativa anknytning, en nivå-sänkning på syntaktisk nivå.

Gör ock du sammaledes	Gör du på samma sätt
-----------------------	----------------------

Latinets hortativa konjunktiv blir här en svensk imperativ. Variation advl-advl på syntaktisk nivå. Influenser av bibelspråk, från 1917 års översättning respektive Bibel 2000.

detta behagar Gud	det är välbehagligt inför Gud
-------------------	-------------------------------

Ordagrann översättning av **placeo** hos Lundén och verb-adv variation hos Härdelin.

Min föda, varav	Min mat, som
-----------------	--------------

Lexikal variation subst-subst. Hos Klemming återgivet med *kostir*.¹⁴

¹⁴ Klemming 1861, 237.

ljuvligen vederkvicktes	gav en underbar mättnad
-------------------------	-------------------------

Variation adv-adj.

var	bestod i
-----	----------

Variation verb-verb.

drog...från	lockade...bort från
-------------	---------------------

Variation verb-verb.

det världsliga livets fåfänglighet	fåfängligheterna i livet i världen
------------------------------------	------------------------------------

Genitivuttryck varierar mot prepositionsuttryck.

med hela deras hjärta	av allt deras hjärta
-----------------------	----------------------

lexikal variation prep-prep.

den glädje...kände smakade mig som den läckraste kost	den maten svalde jag med glädje som om den hade varit de ljuvligaste rätter
--	--

Variation verb-verb på lexikal nivå. Här har latinet vållat översättarna problem. Härdelin förefaller att ha texttrognare översatt **glutio. Et tunc velut dulcissimos morsellos illud gaudium gluciebam. Morsellos** är en diminutiv form av **morsus** som betyder *liten tugga, munsbit*. **Tunc** är struket hos Härdelin, men båda har med en lexikal variation adj-adj och subst-subst. **Velut** är med hos båda översättarna, men utbyggt till en hel sats hos Härdelin, här ett tillägg av mer än ett ord. Fsv. *kostir* är ett arvord som genom påverkan från lågtyskan fått utvidgad betydelse som *föda, spis*. *Svälja/smaka* innebär en nyansskillnad.

Men min dryck var den glädje,	Min dryck var den glädje jag
-------------------------------	------------------------------

Båda förlagornas **autem** är översatt hos Lundén, men struket hos Härdelin, som även har en ordagrann återgivning av **habuit**, som är förlagorna verb.

som jag kände , när jag såg...	hade då jag såg...
--------------------------------	--------------------

Lexikal variation verb-verb, konj-konj. Fsv. *hafdhe*.

som jag hade omvänt, älska Gud	som hade blivit omvända genom mig älskade Gud
--------------------------------	---

Förlagornas **per me conuersos** har en aktiv översättning hos Lundén, passiv hos Härdelin. Latinets ack. med inf har bibehållits hos Lundén, medan Härdelin har en att-inledd bisats.

ägna sig åt	gav sig hän åt
-------------	----------------

Variation verb-verb på lexikal nivå. Förlagorna har samma verb.

bön och betraktelse	kontemplationen och bönen
---------------------	---------------------------

Härdelin följer förlagornas återgivning ordagrant Variation subst-subst lexikalt.

och lära andra att föra en god vandel	och lärde andra att leva väl
---------------------------------------	------------------------------

Variation adj-adv och verb-verb. Fsv. *liua väl*.

och efterlikna den sanna fattigdomen   och efterfölja fattigdomen

Variation verb-verb. Strykning av *sanna* hos Härdelin.

Se, dotter, denna dryck gladde   Se, min dotter, denna dryck beredde
min själ så, att allting i världen   min själ sådan glädje att allt som fanns i världen

Båda förlagorna har endast **ecce filia**, *min* får ses som ett tillägg av Härdelin. *Gladde/beredde* lexikala varianter. *Så/sådan glädje* återger latinets **sic**. Härdelin bygger ut satsen med en relativsats, som också finns i förlagorna. Strykning hos Lundén.

förlorade sitt värde för mig   blev mig avsmakligt

Här är kanske Lundéns översättning närmare latinets **dissipo/skingra**, *förstöra*. Härdelin kan ha tagit intryck av fsv. *vansmakdho mik*.

Träd därför in i ...och ät... föda   Gå in i ...och ät...mat

Här återges den latinska imperativen med imperativ i svenskan. Variation verb-verb, subst-subst. **Igitur** finns i båda förlagorna, men är struket hos Härdelin.

och drick denna min dryck, på det   och drick denna dryck tillsammans med mig!

Denna min dryck, på det att visar på tydligt bibelspråk med mystiska undertoner i Lundéns översättning.

Att du må hugnas hos Gud i evighet!   Drick den, så att du i evighet blir mättad hos Gud.

Det ålderdomliga *hugnas/glädjas* är Lundéns version av latinets **reficio/vederkvickas** (*till kropp och själ*), *återinsätta, återuppbygga, göra fulltalig*. Båda förlagorna har samma verb. Härdelin föredrar att göra en ny uppmaning, ett tillägg, som ger viss emfas, innan han återger latinets **ut**-sats. Men kombinationen dryck och mättnad är mindre logisk, utom för den som är bekant med mystikens språkbruk.

Lexikal variation verb-verb/ptc. Jämför fsv. *at thu skuli äuerdhelica glädhias mz gudhi*.

Antalet ord i respektive översättning är 288 och 314, att jämföra med källans 234. Även här handlar det mest om lexikala förändringar med ingen eller obetydlig förändring.

Kapitel 11

Lundén: Här meddelas början av en uppenbarelse, som fru Birgitta hade i Neapel angående denna stads drottning, men icke fortsättningen, ty denna rör hemligheter om denna drottningens liv och person .

Härdelin: *Den fria viljan*.

Modern textkr. utg.: *Hic est principium cuiusdam revelacionis, quam domina Birgitta habuit pro domina regina Neapolitana in eadem ciuitate, sed alia, que ibi continentur, non ponuntur hic, quia secreta sunt, que pertinent ad statum et personam dicte domine regine.*

Elfte kapitlet.

Kapitel 11

Cap.XI.

”Jag är Gud och allas Skapare.

”Jag är Gud, alltings skapare.

”Ego sum Deus, creator omnium.

Jag gav änglar och människor fri vilja, för att de, som ville göra min vilja,
Åt änglarna och människorna har jag givit den fria viljan, så att de som vill göra min vilja
Ego dedi angelis et hominibus liberum arbitrium, ut qui vellent facere voluntatem meam,

skulle förbli hos mig för evigt men de mot mig gensträviga skiljas från mig.
i evighet skall förbli hos mig, men de som sätter sig upp mot mig skall skiljas ifrån mig.
manerent mecum eternaliter, qui vero contraria michi sentirent, a me sequestrarentur.

Några av änglarna blevo demoner,
Därför blev några av änglarna gjorda till demoner,
Ideo autem quidam angelorum facti sunt demones,

emedan de icke ville älska och lyda mig.
ty de ville varken älska mig eller lyda mig.
quia nec voluerunt me diligere nec michi obedire.

När människan sedan blivit skapad och djävulen såg min kärlek till henne,
Då djävulen, sedan jag hade skapat människan såg min kärlek till henne,
Deinde creato homine dyabolus videns dileccionem meam ad illum,

blev han icke blott min ovän utan väckte jämväl strid med mig,
blev han inte endast min ovän utan började också ett krig mot mig:
non solum factus est inimicus meus sed mouit contra me bellum,

i det han eggade Adam att bryta mot mina bud.
Han tubbade Adam till att överträda mina bud.
incitando Adam ad preuaricationem mandatorum meorum.

Djävulen fick då makt över denne genom min tillåtelse och enligt min rättvisa,
Med mitt medgivande och på grund av min rättvisa fick djävulen övertaget
Et tunc dyabolus preualuit permissione mea ex iusticia mea

och alltsedan den tiden tvista och strida djävulen och jag, ty jag vill,
och från den tiden lever jag och djävulen i oenighet och strid med varandra, ty jag vill
et ab illo tempore ego et dyabolus discordamus et certamus, quia ego volo,

att människan skall leva efter min vilja, medan djävulen vill,
att människan skall leva efter min vilja, men djävulen strävar efter
vt homo viuat ad voluntatem meam, dyabolus vero nititur,

att människan skall följa sina egna begär.
att människan följer sina begärelser
vt homo sequatur desideria sua.

Men i det ögonblicket, då jag öppnade himmelen med mitt hjärteblod,
Men i det ögonblick då jag öppnar himmelen med mitt hjärtas blod
Propterea in illo puncto, quo ego aperui celum sanguine cordis mei,

berövades djävulen den rätt han syntes hava, och de själar,
blev djävulen berövad den rätt han tycktes ha och de själar,
dyabolus priuatus est iusticia, quam videbatur habere, et anime,

som voro värda detta, blevo frälsta och befriade.
som var värdiga blev räddade och befriade.
que digne erant, saluate sunt et liberate.

Då stiftades även den lagen, att det beror av människans fria vilja att följa mig,
Då stiftades den lagen att människan av fri vilja skulle följa mig,
Tunc eciam lex statuta est, vt sit in hominis arbitrio sequi me,

sin Gud, för att vinna den eviga kronan.
sin Gud ,för att få den eviga kronan,
Deum suum, ad optinendam perpetuam cor onam;

Men om hon följer djävulens begär, då skall hon få det eviga straffet.
men om hon följde djävulens begärelser skulle hon få evigt straff.
si vero sequitur dyaboli desideria, habebit supplicium sempiternum.

Så kämpar jag och djävulen,
Så kämpar jag och djävulen,
Sic igitur ego et dyabolus certamus,

i det vi åstunda själarna såsom brudgummar sina brudar,
ty vi har begär efter själarna på samma sätt som brudgummar efter sina brudar.
desiderantes animas sicut sponsi sponsas suas

men jag åstundar själarna för att giva dem den eviga glädjen och äran,
Jag åtrår själarna för att ge dem den eviga glädjen och härligheten,
Ego enim desidero animas, vt tribuam eis eternum gaudium et honorem,

djävulen för att bereda dem evig fasa och sorg.
men djävulen för att ge dem den eviga skräcken och pinan.”
dyabolus vero vt tribuat eternum horrorem et dolorem.

Hör nu vad drottningen har gjort för mig, jag som lät henne upphöjas i riket...”
-----*(saknas)*
Audi, quid regina fecerat michi. Ego permisi eam exaltere in regnum etc.”

Analys av kapitel 11 med kommentar

Jag är Gud och allas Skapare.	Jag är Gud, alltings skapare.
Variation pronominent adj-pron på lexikal nivå. Lundén gör en koordination med <i>och</i> , medan Härdelin behåller latinets apposition. Jämför fsv. <i>aldra thinga skapare</i> . ¹⁵	
Jag gav änglar och människor fri vilja,	Åt änglar och människor har jag givit
Lundén har här rak ordföljd och ett finalt <i>för att</i> , medan Härdelin gör en transponering av <i>åt änglarna</i> till satsens början och har ett konsekutivt <i>så att</i> . Den fria viljan betonar mera det teologiska begreppet.	
för att de, som ville göra min vilja, skulle förbli hos mig för evigt	den fria viljan, så att de som vill göra min vilja i evighet skall förbli hos mig,
Lexikal variation verb-verb.	
men de mot mig gensträviga	men de som sätter sig upp mot mig
Lundén har en starkare latiniserad översättning, medan Härdelin bygger ut med en rel. sats.	
Några av änglarna blevo demoner, emedan de icke ville älska och lyda mig	Därför blev några av änglarna gjorda till demoner, ty de ville varken älska mig eller lyda mig.
Härdelin har här en texttrognare översättning med endast autem struket. Hos Lundén är ideo , autem , facti och nec-nec strukna. Han behåller även verbets föråldrade svenska pluralformer. Quia återges ordagrant hos den senare med en bisats, som ger samma syntaktiska nivå, men Härdelins <i>ty</i> -sats innebär en nivåhöjning till huvudsats.	
När människan sedan blivit skapad	Då djävulen, sedan jag hade skapat
Variation passivt verb-aktivt verb av förlagornas abl.abs. creato homine .	
...och djävulen såg min kärlek till henne,	..människan såg min kärlek till henne,
Samordnande <i>och</i> hos Lundén.	
..blev han icke blott min ovän utan väckte	..blev han inte endast min ovän utan
Lexikal variation adv-adv.	
..jämväl strid med mig,	..började också ett krig mot mig: Han
Lexikal variation verb-verb och prep-prep. Härdelin har en ledigare översättning av moveo bellum . Jämför fsv. <i>rördhe iamüel stridh mot mik</i> .	
i det han eggade Adam att bryta mot mina bud.	tubbade Adam till att överträda mina bud.
Lundén gör en bisats av incitando , Härdelin en huvudsats. Variation verb-verb och verb-verb.	

¹⁵ Klemming 1861, 254.

Djävulen fick då makt över denne genom min tillåtelse och enligt min rättvisa	Med mitt medgivande och på grund av min rättvisa fick djävulen övertaget
--	---

Lexikal variation subst-subst. *Med mitt medgivande* är hos Härdelin transponerat till meningens början. Syntaktisk variation advl-advl. **Tunc** struket hos Härdelin.

alltsedan den tiden tvista och strida djävulen och jag	från den tiden lever jag och djävulen i oenighet och strid med varandra
---	---

Lexikal variation prep-prep. *Tvista och strida/ lever i oenighet och strid* är synonyma uttryck som ligger mycket nära varandra. Eftersom dessa dubbeluttryck, tillägg, redan finns i förlagorna kan man förmoda att det varit ett medvetet stildrag. Det rör sig om en stilistisk effekt för att ge en annan rytm, ett retoriskt drag.

medan...vill	men...strävar efter
--------------	---------------------

Variation konj-konj på lexikal nivå, *medan* bisatsinledande, *men* huvudsatsinledande. Variation verb-verb, där Härdelins tolkning motsvarar förlagornas **nitor**.

skall följa sina egna begär	följer sina begärelser
-----------------------------	------------------------

Härdelin följer ordagrant förlagornas **sequatur**. *Egna* är ett tillägg hos Lundén.

hjärteblod	hjärtas blod
------------	--------------

Lexikal variation subst-subst.

berövades	blev djävulen berövad
-----------	-----------------------

Variation verb i passiv.

hava	ha
------	----

Lundén har genomgående de äldre verbformerna.

voro värda detta	var värdiga
------------------	-------------

Variation adj-adj.

blevo frälsta och befriade	blev räddade och befriade
----------------------------	---------------------------

Lexikal variation verb/ptc-verb/ptc, där det teologiska begreppet betonas i Lundéns version.

stiftades även den lagen	stiftades den lagen
--------------------------	---------------------

Eciam finns i båda förlagorna, men saknas hos Härdelin, en strykning.

det beror av människans fria vilja	att människan av fri vilja
------------------------------------	----------------------------

Lundén betonar det teologiska begreppet.

vinna	få
-------	----

Lexikal variation verb-verb.

följer	följde
--------	--------

Här följer Lundén trognare förlagornas **sequitur**.

begär	begärelser
Lexikal variation subst-subst.	
skall hon få det eviga straffet	skulle hon få evigt straff
Lundéns version motsvarar bättre latinets futurum.	
Så kämpa..., i det vi åstunda	Så kämpar..., ty vi har begär efter .
Åstunda/ha begär efter variation på lexikal nivå. Certamus återkommer med en ny synonym, kämpar.	
såsom	på samma sätt som
Lexikal variation adv-adv med ett tillägg hos Härdelin.	
men jag åstundar	Jag åtrår
Lexikal variation verb-verb.	
äran	härligheten, men
Lexikal variation subst-subst.	
fasa och sorg	skräcken och pinan
Horrorem et honorem uppvisar assonanans i latinets, ett dubbeluttryck för att förhöja den retoriska effekten.	

Antalet ord i respektive översättning av detta kapitel är 238 och 239 mot förlagans 202. Också här rör det sig mest om lexikala förändringar med ingen eller obetydlig skillnad.

Kapitel 26

Lundén: När fru Birgitta redan ville återvända från Jerusalem till Rom gick hon på Jungfru Marie födelses dag att besöka denna jungfrus grav och andra heliga ställen, som finnas i närheten av Jerusalems stad. När hon bad vid graven, uppenbarade sig jungfrun för henne, gav henne säker upplysning om tiden för sin död och upptagelse samt vittnade, att detta verkligen var hennes grav.

Härdelin: *Marias femton år efter Sonens himmelfärd*

Modern textkr. utg.: *Cum domina Birgitta vellet de Iherusalem iam redire ad Romam, iuit in die natiuitatis virginis Marie ad visitandum sepulchrum eius et alia sanctuaria, que sunt ibi prope ciuitatem Iherusalem. Cui oranti ad dictum sepulchrum apparuit eadem virgo, certificans eam de tempore mortis et assumptionis sue, testificans illud esse proprie sepulchrum suum.*

Tjugosjätte kapitlet

Kapitel 26

Cap. XXVI.

När jag bad vid den ärorika jungfruns grav i Josafats dal,

Då jag var i Josafats dal och bad vid den ärorika Jungfruns grav,

Cum essem in valle Iosaphat, ad sepulchrum gloriose virginis orans,

uppenbarade sig samma jungfru för mig, strålande i härlig glans, och sade:
uppenbarade sig samma Jungfru för mig med en underbart strålande glans och sade:
apparuit michi eadem virgo, choruscans splendore nimio dicens:

”Hör noga på, min dotter! Sedan min Son uppstigit till himmelen,
”Lyssna på mig, dotter! Sedan min son hade stigit upp till himmelen
“Attende, filia! Ego, postquam filius meus ascendit ad celos,

levde jag femton år i världen och dessutom så lång tid som förflyter
levde jag under femton år i världen och vidare under så lång tid som det är
vixi in mundo per XV annos et tanto tempore plus,

mellan samme min Sons himmelfärdsdag och min dödsdag.
mellan denne min Sons himmelfärds högtid och min egen död.
quantum est de festo Ascensionis eiusdem filii mei vsque ad mortem meam.

Sedan låg jag död i denna grav i femton dagar.
Sedan låg jag som död i denna grav under femton dagar.
Et tunc mortua iacui in isto sepulchro per XV dies.

Därefter blev jag upptagen i himmelen med oändlig heder och glädje.
Därefter blev jag upptagen till himmelen med oändlig ära och glädje.
Deinde fui assumpta in celum cum infinito honore et gaudio.

De kläder, i vilka jag blivit begravnen blevo kvar i graven,
Men mina kläder, som jag blivit begravnen i, blev lämnade kvar i denna grav
Vestes autem mee, cum quibus fui sepulta, tunc remanserunt in sepulchro isto

och jag blev i stället iförd sådana kläder,
och jag blev iförd sådana kläder
et ego fui tunc induta talibus vestibus,

vari min Son och min Herre Jesus Kristus är klädd.
som min son och min herre, Jesus Kristus, blev klädd i.
qualibus indutus est filius meus et Dominus meus Ihesus Christus.

Vet även, att ingen mänsklig kropp finnes i himmelen
Du bör också veta att i himmelen finns ingen mänsklig kropp-
Item scias, quod nullum corpus humanum in celo est

utom min Sons ärorika kropp och min kropp.
utöver min sons förhärligade kropp och min kropp.
nisi corpus gloriosum filii mei et corpus meum.

I skolen nu återvända till de kristnas länder,
Vänd nu alltså åter till de kristnas länder,
Vos igitur iam recedite ad terras christianorum,

städse förbättra edert liv och för övrigt leva med största aktsamhet
 arbeta ständigt på att bättra era liv och lev för övrigt med den största vaksamhet
vitas vestras semper in melius emendate et cum summa custodia

och uppmärksamhet, nu sedan I besökt de heliga orter,
 och noggrannhet, eftersom ni nu har besökt de heliga platser
et attencione de cetero viuite, ex quo iam visitastis ista sancta loca,

där min Son och jag kroppsligen levat, dött och blivit begravna”.
 där min son och jag levde kroppsligen och dog och blev begravna”.
vbi filius meus et ego viximus corporaliter et mortui et sepulti fuimus.”

Analys av kapitel 26 med kommentar

När jag bad...i Josafats dal,	Då jag var i Josafats dal och bad
Härdelin har en ordagrann översättning av förlagorna och gör två bisatser, samordnade med ett <i>och</i> , medan Lundén har en enda mening med en transponering av adverbialiet till slutet, vilket inte ger någon förändring i betydelsen. Cum essem är också struket hos honom. Båda översättarna använder i meningen också ordet ärorika. Klemming har fsv. <i>ärofulla</i> . ¹⁶	
strålände i härlig glans	med en underbart strålände glans
Variation adj-adj och subst-subst på lexikal nivå.	
Hör noga på	Lyssna på mig
Lexikal variation verb-verb.	
dessutom	vidare
Variation adv-adv.	
samme...himmelsfärdsdag...min dödsdag	denne...himmelsfärds högtid...min egen död
Lexikal variation subst-subst och subst-subst. <i>Samme/denne min son</i> ålderdomligt bibelspråk.	
heder	ära
Variation subst-subst. Klemming använder det fsv. ordet <i>hedhir</i> .	
i vilka	som
Relativa pronomen, där Härdelin har en ledigare översättning. Autem och isto strukna hos Lundén.	
i stället	
Tillägg hos Lundén.	
vari	som
Relativa pronomen, där Härdelin har den bättre varianten.	

¹⁶ Klemming 1861, 288.

Vet även	Du bör också veta
Hortativ konjunktiv som Härdelin översätter med hjälpverb och infinitiv.	
utom min Sons ärorika kropp	utöver min sons förhärligade kropp
Variation adj-adj.	
I skolen nu återvända	Vänd nu alltså åter
Imperativen recedite återges hos Lundén med hjälpverb och infinitiv, med imperativ hos Härdelin.	
Städse förbättra edert liv	arbeta ständigt på att bättra era liv
<i>Städse/ständigt</i> variation adv-adv.	
akksamhet	vaksamhet
Variation subst-subst.	
uppmärksamhet	noggrannhet
Variation subst-subst på lexikal nivå	
orter	platser

Samma variation också här.

Variationerna återfinns även i detta kapitel mest på den lexikala nivån med ingen eller obetydlig skillnad.

Antalet ord hos respektive översättare är 162 och 181 jämfört med latinets 156.

Kapitel 30

Lundén: Domaren klagar inför bruden över alla syndare i alla stånd och levnadsställningar, berättar om de välgärningar som han bevisat dem och deras otacksamhet samt hotar dem med sin vredes förfärliga dom. Han manar dem, att de må omvända sig till honom, ty då skall han barmhärtigt mottaga dem som en fader.

Härdelin: [Jesus klagar över människornas otacksamhet](#)

Modern textkr. utg.: [Iudex conqueritur sponse de vniuersis peccatoribus omnium statuum et condicionum, narrans beneficia, que fecit eis, et ingratitude eorum. Comminatur quoque eos cum sententia terribili ire sue, ammonet tamen eos, quod conuertantur ad eum, et suscipiet eos cum misericordia sicut pater.](#)

Trettionde kapitlet

[Kapitel 30](#)

[Cap. XXX.](#)

Jag såg ett stort slott, likt den klara himmelen. Där var en himmelsk härskara,

[Vidi palacium grande simile celo sereno, in quo erat exercitus celestis milicie innumerabilis](#)

oräknelig såsom solgranden, och den strålade såsom solens strålar.

[---

[quasi athomi solis, habens fulgorem sicut radii solis.](#)

I slottet satt på en underbar tron en mansperson

[---

In palacio vero sedebat in throno mirabili quasi persona quedam hominis,

av obegriplig skönhet, en oändligt mäktig herre, vars kläder voro sällsamma

[---

incomprehensibilis pulchritudinis et immense potencie dominus, cuius vestes erant mirabiles

och av outsäglich klarhet.

[---

et indicibilis claritatis.

Bredvid honom, som satt på tronen, stod en jungfru, som strålade klarare än solen;

[---

Et quedam virgo stabat ante sedentem in throno, que erat fulgencior sole.

hela den himmelska härskara, som var närvarande, hedrade henne som himmelens drottning.

[---

Quam omnes illi assistentes celestis milicie honorabant reuerenter vt reginam celorum.

Och han, som satt på tronen, upplät sin mun och sade:

[---

Ille vero, qui sedebat in throno, aperiens os suum dixit:

”Hören, I alla mina ovänner, som leven i världen,

”Lyssna, ni alla mina fiender som lever i världen,

“*Audite omnes inimici mei in mundo viuentes,*

ty till mina vänner, som följa min vilja, talar jag icke.

ty jag talar nu inte till mina vänner som följer min vilja.

quia ad amicos meos non loquor, qui sequuntur voluntatem meam.

Hören, I alla klerker, ärkebiskopar, biskopar och alla Kyrkans lägre ämbetsmän!

Lyssna, alla klerker, ärkebiskopar, biskopar och alla av lägre rang i kyrkan!

Audite omnes clerici, archiepiscopi, et episcopi et omnes inferioris gradus Ecclesie!

Hören, I alla renlevnadsmän, av vad orden I än månde vara!

Lyssna, alla klostermänniskor, vilken orden ni än må tillhöra!

Audite omnes religiosi, cuiuscumque ordinis estis!

Hören, I konungar, furstar och domare på jorden samt alla I, som tjäna!

Lyssna, jordens kungar och furstar och domare och alla som utför någon tjänaresyssla!

Audite reges et principes et iudices terre et omnes seruientes!

Hören, I kvinnor, drottningar, furstinnor och alla fruar och tjänarinnor,

Lyssna, kvinnor, härskarinnor och alla husfruar och tjänarinnor

Audite mulieres, principisse ac omnes domine et ancille,

ja, alla, vad stånd och levnadsställning I än månden tillhöra, stora och små,
och alla, av vilka villkor och stånd ni än är, stora och små,
et omnes, cuiuscumque condicionis et gradus estis, magni et parui,

som bebyggen världen, hören dessa ord, som jag, vilken skapade eder, nu talar till eder!
ni som befolkar jorden! Lyssna till dessa ord som jag nu talar till er!
qui habitatis orbem, verba hec, que ego ipse, qui creavi vos, nunc loquor ad vos.

Jag klagar över att I haven vikit bort ifrån mig och givit eder tro åt min ovän djävulen,
Jag klagar över er, att ni har lämnat mig och skänkt er tro till djävulen, min ovän.
Ego conqueror, quia recessistis a me et dedistis fidem dyabolo, inimico meo.

att I haven övergivit mina bud, följ den djävulens vilja
Ni har övergett mina bud och följer djävulens vilja
Vos dereliquistis mandata mea et sequimini dyaboli voluntatem

och lyden hans ingivelser.
och lyder hans ingivelser.
et obeditis suggestionibus eius.

I tänken icke på, att jag, den oföränderlige och evige Guden, eder Skapare,
Ni bryr er inte om att jag, den oföränderlige och evige Guden, er skapare,
Non attenditis, quod ego, immutabilis et eternus Deus creator vester,

steg ned från himmelen till en jungfru och tog kött av henne samt vandrade bland eder.
har stigit ner från himmelen till Jungfrun, antagit kött av henne och levt tillsammans med er.
descendi de celis ad virginem, sumens ex ea carnem, et conuersatus sum vobiscum.

Jag banade ju med mitt eget exempel vägen för eder och visade eder,
Genom mig själv har jag öppnat en väg för er och givit råd
Ego per memetipsum aperui vobis viam et ostendi consilia,

hur I skullen gå till himmelen.
genom vilka ni kan gå vägen till himmelen.
per que iretis in celum.

Jag blev avklädd, gisslad, törnekrönt och så hårt utsträckt på korset,
Jag kläddes av och gisslades och kröntes med törnen och spändes ut så hårt på korset,
Ego fui nudatus et flagellatus et spinis coronatus et ita fortiter extensus in cruce,

att nästan alla senor och leder i kroppen brusto.
att det var som om alla senor och leder i min kropp hade lossnat.
quod quasi omnes nerui et compages mei corporis soluerentur.

Jag hörde all smälek och utstod den föraktligaste död
Jag fick höra alla möjliga smädelser och utstå den mest föraktliga död
Ego audiui omnia obprobria et sustinui contemptibilissimam mortem

och det bittraste hjärteve för eder frälsnings skull. [...]
och hjärtats bittraste sorg för er räddnings skull. [...]
et amarissimum cordis dolorem pro salute vestra. [...]

(fortsättning saknas här både i förlagor och översättningar)

O mina vänner, leda, otacksamma och vansläktade,
O mina vänner, förvända och otacksamma och vansläktade!
O inimici mei, abhominabiles et ingrati et degenerantes,

I tycken mig vara såsom en död mask om vintern,
Ni håller mig för en mask som är död om vintern.
ego videor vobis quasi vermis mortuus in hyeme.

och därför gören I vad I viljen och haven framgång.
Ni gör vad ni vill och ni lyckas väl.
Ideo facitis, quecumque vultis, et prosperamini.

Fördenskull skall jag stå upp om sommaren, och då skolen I förstummas
Därför skall jag resa mig upp om sommaren, och då skall ni förstummas
Ideo consurgam ego in estate et tunc vos silebitis

och icke kunna undfly min hand. Dock har jag, o mina ovänner,
och inte kunna fly ur min hand. Ändå är det så, ni mina ovänner,
et non effugietis manum meam. Verumptamen, o inimici mei,

återlöst eder med mitt blod, och jag begär ingenting annat än edra själar.
att jag har återlöst er med mitt blod och inte söker något annat än era själar.
quia ego sanguine meo redemi vos et nichil quero nisi animas vestras,

Återvänden därför till mig med ödmjukhet, så skall jag nådeligen taga emot eder såsom barn.
Vänd därför åter till mig med ödmjukhet och jag vill med glädje ta emot er som söner!
ideo redite adhuc ad me cum humilitate, et gratanter vt filios suscipiam vos.

Kasten av eder djävulens tunga ok, kommen ihåg min kärlek
Skaka av er djävulens tunga ok och dra er till minnes min kärlek,
Excute graue iugum dyaboli a vobis et recordemini caritatis mee,

och skåden i edert samvete, att jag är ljuv och mild”.
och i ert samvete skall ni då bli varse att jag är ljuvlig och mild!”
et videbitis in consciencia vestra, quod ego sum suavis et mitis.”

Analys av kapitel 30 med kommentar

I	ni
---	----

Lexikal variation pers pron-pers pron.

ovänner	fiender
---------	---------

Variation subst-subst.

ty...	ty...
-------	-------

Båda översättarna har huvudsatskonstruktion, en nivåhöjning av bisatsinledande **quia**.

hören	lyssna
-------	--------

Lexikal variation verb-verb.

alla Kyrkans lägre ämbetsmän	alla av lägre rang i kyrkan
------------------------------	-----------------------------

Ett genitivuttryck som hos Härdelin byts ut till ett prepositionsuttryck.

renlevnadsmän	klostermänniskor
---------------	------------------

Religiosus betyder enligt Hammarström *gudfruktig; som lever klosterliv*, varför Härdelin har den bättre översättningen.

I, som tjänen	som utför någon tjänareyssla
---------------	------------------------------

Variation verb-verb utan betydelseförändring.

drottningar, furstinnor och alla fruar	härskarinnor och alla husfruar
--	--------------------------------

Enligt Hammarström har **principissa** betydelsen *drottning, furstinna*. Men i Ghotaneditionen är ordet **regine** med och saknas i den senare. **Domina, fru, härskarinna**, betecknar en förnäm kvinna. *Fru* har lånats från kontinenten och användes från början om jungfru Maria.¹⁷

Vad stånd och levnadsställning I än månden tillhöra	av vilka villkor och stånd ni än är
---	-------------------------------------

Variation *tillhöra-vara* av **esse**. Två meningar tidigare översätts samma verb med *vara-tillhöra*. Härdelin är här närmare förlagornas **condicionis...estis**.

Bebyggen världen	befolkar jorden
------------------	-----------------

Variation verb-verb och subst-subst **Qui creavi vos** struket hos Härdelin.

att I haven vikit bort ifrån givit	lämnat mig skänkt
---------------------------------------	----------------------

Variation verb-verb.

åt min ovän djävulen	till djävulen, min ovän
----------------------	-------------------------

Attributet framförställt hos Lundén, efterställt hos Härdelin, utan betydelseförändring.

I tänken icke på	Ni bryr er inte om
------------------	--------------------

Variation verb-verb, men samma verb i förlagorna.

och tog kött av henne... samt vandrade	antagit kött av henne och lev
--	-------------------------------

Här har Lundén en bättre översättning av pres participet **sumens** genom koordination med *och*.

¹⁷ Se även Thors 1956.

banade...med mitt eget exempel vägen	Genom mig själv...öppnat en väg
--------------------------------------	---------------------------------

Variation verb-verb, advl-advl, där Härdelin är närmare förlagornas text **aperui vobis viam**.

visade	givit råd
--------	-----------

Consilium ostendo har enligt Cavallin betydelsen *låta veta sin plan, sitt rådslag*. Här är Lundén närmare förlagan, medan *givit råd* är lättare att missuppfatta av läsaren.

blev avklädd, gisslad, törnekrönt...utsträckt	kläddes, gisslades, kröntes med törne...spändes
---	---

Variation av verbets passiva former.

nästan	som om
--------	--------

Variation adv-adv. Båda synonymerna användbara, men *som om* en närmare motsvarighet till **quasi**.

brusto	hade lossnat
--------	--------------

Lexikal variant verb-verb.

smälek det bittraste hjärteve	smädelser hjärtats bittraste sorg
----------------------------------	--------------------------------------

Variant subst-subst.

leda	förvända
------	----------

Variation adj-adj.

stå upp undfly begär Återvänden	resa mig upp fly söker Vänd...åter
--	---

Variation verb-verb utan betydelseskillnad.

så skall jag nådeligen...barn	och jag vill med glädje...söner
-------------------------------	---------------------------------

Adv **gratanter**, *under lyckönskan, glädjebetygelser* har här en texttrognare tolkning av Härdelin. *Barn-söner* är en subst-subst variant.

Kasten av eder kommen ihåg skåden	Skaka av er dra er till minnes bli varse
---	--

Variation verb-verb.

ljuv	ljuvlig
------	---------

Variation adj-adj.

Antalet ord är hos Lundén 310, hos Härdelin 341, jämfört med latinets 265.

Kapitel 31

Lundén: Kristus talar I Rom till sin brud, den heliga Birgitta, förutsäger henne dagen och sättet för hennes död, bestämmer hur hon skall förfara med uppenbarelseböckerna, säger att det, när honom så behagar, skall komma många människor i världen, som skola mottaga dem med andakt och sålunda vinna hans nåd, samt förordnar, var hennes kropp skall begravas.

Härdelin: *Inför Birgittas, Kristi bruds, död*

Modern textkr. utg: *Christus in Roma loquens sponse sue beate Birgitte predicat ei diem et modum sue, ordinans, quid fiat de libris reuelacionum. Dicit eciam, quod multi erunt in mundo, qui illas recipient cum deuocione, quando ei placuerit, qui optinebunt gratiam eius. Disponit eciam Dominus de corpore sponse sue, vbi debeat sepeliri.*

Trettioförsta kapitlet

Kapitel 31

Cap. XXXI

Det hände fem dagar före fru Birgittas, Kristi bruds, död

Fem dagar före fru Birgittas, den mångomtalade Kristi bruds dödsdag,

Contigit quinque diebus ante diem obitus domine Birgitte, sepedicte sponse Christi,

att vår Herre Jesus Kristus uppenbarade sig för henne framför det altare,

hände det sig att vår herre Jesus Kristus uppenbarade sig för henne framför det altare

quod apparuit ei Dominus noster Ihesus Christus ante altare,

som stod I hennes kammare.

som fanns i hennes rum.

quod erat in camera sua,

Han såg på henne med blitt ansikte och sade: ” Jag har gjort med dig så,

Han visade sig med glädje i sitt ansikte och sade till henne: ”Jag har handlat med dig

et leta facie se ostendens ei dixit: ”Ego feci tibi,

som den brudgum brukar göra, vilken döljer sig för sin brud,

som en brudgum brukar göra, som döljer sig för sin brud

sicut sponsus solet facere, qui abscondit se a sponsa sua,

på det att han desto hetare må åstundas av henne.

för att hon ännu mera brinnande skall längta efter honom.

vt ab ea ardentius desideretur.

Sålunda besökte jag dig icke med min hugnad i denna tid, ty då var det din prøvotid.

Så besökte jag under denna tid inte dig med någon tröst, ty det var din prøvotid.

Sic ego non visitaui te consolacionibus isto tempore, quia tempus probacionis tue erat.

Men nu, då du är prøvad, må du gå fram och tillreda dig, ty det är nu tid att det,

Men sedan du nu prøvats må du tråda fram och göra dig beredd, ty nu är tiden inne att

Ideo nunc iam probate procede et para te, quia iam tempus est, quod adimpleatur illud,

som jag lovat dig, uppfylles, nämligen att du klädes till nunna framför mitt altare och invigs.
uppfylla vad jag lovat dig, nämligen att du inför mitt altare skall klädas och vigas till nunna.
quod promiseram tibi, scilicet quod ante altare meum in monacham vestieris et consecraberis.

Och du skall hädanefter räknas icke blott som min brud
Och hädanefter skall du inte bara räknas som min brud
Et amodo reputaberis non solum sponsa mea,

utan även som nunna och moder i Vadstena.
utan även som nunna och moder i Vadstena.
sed etiam monacha et mater in Watzstenum.

Dock må du veta, att du skall nedlägga din lekamen här i Rom,
Men du skall veta att du skall lämna din kropp här i Rom,
Verumptamen scito, quod corpus tuum depones hic in Roma,

tills den kommer till den plats, som är beredd åt den, ty det behagar mig
ända till dess att den kommer till den plats som är beredd åt den, ty det behagar mig
donec venerit in locum sibi paratum, quia placet michi

att skona dig från mödorna och räkna din vilja som fullbordad gärning.”
att skona dig från mödorna och räkna det du velat som vore det fullbordad gärning.”
parcere tibi a laboribus tuis et voluntatem tuam recipere pro effectu.”

Och vänd mot Rom sade han liksom anklagande: ”O mitt Rom, mitt Rom,
Och vänd mot Rom sade han förebrående: ”O mitt Rom, o mitt Rom,
Et conuersus ad Romam quasi conquerendo dixit: “O Roma mea, o Roma mea,

påven föraktar dig och lyssnar icke till mina ord utan tager det tvivelaktiga för det säkra.
påven föraktar dig och bryr sig inte om mina ord utan tar det tvivelaktiga för det säkra.
papa contempnit te et non attendit ad verba mea, sed recipit dubia pro certis.

Han skall icke mera höra min pipa,
Därför skall han inte mera få höra min flöjt,
Ideo non audiet amplius fistulam meam,

ty han räknar sin barmhärtighets tid efter sitt godtycke.”
ty han menar sig kunna förfoga över min barmhärtighets tid.”
quia tempus misericordiae mee ponit in arbitrio suo.”

Sedan sade han till bruden: ”Men säg du till priorn att han överlämnar alla dessa mina ord
Därefter sade han till bruden: ”Men säg du till priorn att han överlämnar alla mina ord
Deinde dixit sponse: “Tu autem dic priori, quod tradat omnia ista verba mea omnium

från alla uppenbarelserna åt bröderna och åt min biskop,
i alla mina uppenbarelser till bröderna och till min biskop.
reuelacionum fratribus et episcopo meo,

åt vilken jag vill giva min Andes glöd och vilken jag vill fylla med min nåd.
Åt honom skall jag ge min Andes glöd och jag skall fylla honom till brädden med min nåd.
cui dabo feruorem Spiritus mei, et complebo ei gratiam meam.

Och du må veta, att när det behagar mig, skola de människor komma,
Och du må veta att när det behagar mig skall de människor komma
Et scias, quod venient homines ille, quando michi placuerit,

som med lust och glädje mottaga orden i de himmelska uppenbarelser,
som med förtjusning och glädje skall ta emot orden i dessa himmelska uppenbarelser,
qui cum suauitate et gaudio recipient verba ista celestium reuelacionum,

som hittills meddelats dig, och då skall allt det,
som hittills har riktats till dig. Då skall allt det
que hactenus tibi facte sunt, et complebuntur omnia illa,

som blivit dig sagt, gå i uppfyllelse.
som sagts till dig bli uppfyllt.
que dicta sunt tibi.

Och fastän min nåd undanhållits många för deras otacksamhets skull,
Och fastän jag har undandragit många min nåd för deras otacksamhets skull,
Et licet multis subtracta est gracia mea propter ingratitude eorum,

skall det i deras ställe komma andra, som erhålla min nåd.
skall andra komma och träda fram i deras ställe och de skall få min nåd.
alii tanem venient, qui surgent in locum illorum, et optinebunt gratiam meam.

Men som den sista av alla de uppenbarelser, som meddelats dig,
Sist bland alla ord som uppenbarats för dig
Inter vltima vero verba reuelacionum tibi

skall sättas den gemensamma och allmänna uppenbarelse, som jag gav dig i Neapel,
skall man sätta den allmänna och allmängiltiga uppenbarelse som jag gav dig i Neapel.
factarum ponatur illa communis et vniuersalis reuelacio, quam tibi dedi in Neapoli.

ty min dom skall gå i fullbordan över alla folk,
Ty min dom skall, såsom jag har visat dig, gå i uppfyllelse över alla folk
Quia iudicium meum adimplebitur super omnes gentes,

som icke ödmjukt omvända sig till mig, såsom det blivit dig visat.”
som inte med ödmjukhet vänder tillbaka till mig.”
que ad me cum humilitate non reuertuntur, sicut ibi ostensum tibi est.”

Sedan detta och mycket annat sagts, som ej står nedskrivet här,
Sedan detta och mycket annat som inte upptecknats här hade blivit sagt,
Hiis autem dictis et multis aliis, que hic non scribuntur, mencionem fecit et ordinationem

omtalade och utvisade Kristi brud några personer i sin omgivning,
nämnde och utfärdade sagda Guds brud föreskrifter för några personer i sin omgivning,
dicta Christi sponsa aliquarum personarum secum existencium,

vilka hon sade sig hava sett stå inför Gud före döden, och träffade anstalter för dem.
vilka hon sade sig före döden ha sett stå inför Gud.
quas ante mortem coram Deo se vidisse dicebat.

Därefter tillade Herren: Tidigt på femte härefter,
Efter det att detta blivit mottaget, tillfogade Herren: ”På den femte dagens morgon skall du,
Post ista audita subiunxit Dominus dicens: “In mane diei quinti,

sedan du anammat sakramenten,
sedan du mottagit sakramenten,
postquam sumpseris sacramenta

skall du sammankalla alla personer i din omgivning, som jag namngivit för dig,
var för sig kalla till dig de personer som är i din omgivning och som jag nämnt för dig
conuoca sigillatim personas presentes tecum existents, quas tibi nominavi modo,

och säga dem vad de skola göra.
och säga dem vad de skall göra.
et dicas eis illa, que facere debent.

Och så skall du under deras ord och i deras armar komma till ditt kloster,
Och så skall du, omsluten av deras ord och buren av deras händer, komma till ditt kloster,
Et sic inter verba et manus eorum venies ad monasterium tuum,

d.v.s. till min glädje, och din kropp skall läggas i Vadstena.”
d.v.s. in i min glädje, och din kropp skall flyttas till Vadstena.”
idest in gaudium meum, et corpus tuum locabitur in Watzstenum.”

Femte dagen därefter i gryningen visade sig Kristus åter för henne
När så den femte dagen var inne uppenbarade sig Kristus i gryningen återigen för henne
Deinde appropinquante die quinta in ipsa aurora iterum apparuit ei Christus

och tröstade henne.
för att trösta henne.
consolando eam.

Sedan mässan lästs och hon anammat sakramenten under den största andakt
Sedan mässan blivit läst och sakramenten med den största fromhet
Dicta vero missa et sacramentis perceptis cum maxima deuocione

och vördnad, uppgav hon andan i de nämnda personernas armar.
och vördnad blivit mottagna, gav hon i de nämnda personernas armar upp sin anda.
et reuerencia inter manus predictarum personarum emisit spiritum.

Analys av kapitel 31 med kommentarer

död	dödsdag
Samma variation subst-subst som i kap. 3 med sin ordalydelse <i>högtid- dag</i> , men nu med den kortare versionen först.	
stod såg på henne Jag har gjort med dig så	fanns visade sig Jag har handlat med dig
Variation verb-verb.	
vilken	som
Variation rel. pron-rel. pron.	
hugnad	tröst
Lexikal variation subst-subst.	
gå fram och tillreda dig	träda fram...göra dig beredd
Variation verb-verb med endast små nyansskillnader.	
klädes...och invigs	skall klädas och vigas
Variation passivt verb-passivt verb, där Härdelin har en texttrognare återgivning.	
må du veta	skall du veta
Imperativ II-formen scito återger förlagornas lagspråk och högre stil, som här återges med olika hjälpverb och infinitiv i översättningen.	
nedlägga räkna din vilja	lämna räkna det de velat
Variation verb-verb. Härdelin har en förklarande bisats och ett tillagt <i>som vore det</i> .	
anklagande	förebrående
Variation adv-adv. Quasi struket hos Härdelin.	
lyssnar icke till	bryr sig inte om
Variation verb-verb och stilskillnad i nekningsorden <i>icke/inte</i> .	
Han skall...mera...min pipa	...min flöjt
Fistula är latinets ord för <i>herdepipa/herdeflöjt</i> . Ideo struket hos Lundén.	
räknar	menar sig kunna förfoga
Variation verb-verb av in arbitrio pono . Arbitrium , <i>fritt bestämmande</i> .	
...åt vilken jag...fylla	Åt honom...fylla till brädden
Förlagornas compleo är hos Härdelin utfyllt med ett <i>till brädden</i> .	

lust och glädje	förtjusning och glädje
Redan förlagorna har dubbeluttrycket cum suavitate et gaudio .	
meddelats blivit dig sagt	har riktats sagts till dig
Variation verb-verb i passiv.	
undanhållits	jag har undandragit
Variation verb i passiv-verb i aktiv form.	
...i deras ställe komma andra	träda fram i deras ställe...och
Variation verb-verb. Advl i <i>deras ställe</i> flyttat utan betydelseförändring.	
meddelats	uppenbarats
Variation verb-verb i passiv av förlagornas facte sunt .	
gemensamma och allmänna	allmänna och allmängiltiga
Communis et vniversalis står det i båda förlagorna.	
ty min dom	ty min dom
Båda översättarna har gjort en huvudsatskonstruktion, en nivåhöjning, av bisatsinledande quia .	
såsom det har blivit dig visat	såsom jag har visat dig
Passiv form hos Lundén, aktiv hos Härdelin, som också gör en transponering, en framflyttning av <i>såsom jag har visat dig</i> , utan betydelseförändring.	
ödmjukt	med ödmjukhet
Variation adv-adv.	
nedskrivet	upptecknats
Härdelin har här den texttrognare översättningen av förlagornas scribuntur .	
utvisade Kristi brud	sagda Guds brud
Lundéns <i>utvisade</i> svårbegripligt här. Han har också strukit dicta i förlagan, men behåller <i>Kristi</i> , som Härdelin ersatt med <i>Guds</i> .	
sammankalla alla personer	var för sig kalla till dig
Singillatim struket hos Lundén. Variation verb-verb.	
i din omgivning, som jag namngivit för dig	personerna som är i din omgivning och som jag nämnt för dig
Härdelin bygger ut satserna på ett tydligare sätt.	
under deras ord och i deras armar	omsluten av deras ord och buren av deras händer
Även här har Härdelin ett utvecklande och förklarande tillägg av fraser.	

till min glädje	in i min glädje
-----------------	-----------------

Variation prep-prep.

läggas	flyttas
--------	---------

Variation verb i passiv.

visade sig	uppenbarade sig
------------	-----------------

Varianter av **appareo**.

Antalet ord hos översättarna 502 respektive 545 jämfört med 404 ord i den latinska texten.

Sammanfattande avslutning

Undersökningens syfte var att jämföra två svenska översättningar av Birgittas himmelska uppenbarelsen. Tryggve Lundéns översättning från 1957-59 samt Alf Härdelins översättning, utgiven 2003 har dels jämförts med varandra, dels ställts mot den moderna textkritiska utgåvan utgiven av Birger Bergh 1967. Ett urval kapitel ur bok sju har jämförts efter kriterier uppställda hos bl. a. Lars Wollin.

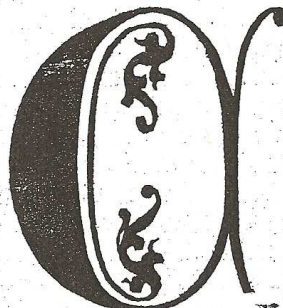
Jämförelsen mellan de två svenska översättningarna ger vid handen att de största förändringarna finns på lexikal nivå. Variationerna ligger ofta mycket nära varandra med endast små nyanser. Innehållet har inte påverkats. Översättarnas förutsättningar har varit olika: Lundén har utgått från en icke källkritisk förlaga, Ghotan 1492, medan Härdelin haft tillgång till en modern källkritisk utgåva, Birger Bergh 1967. Bibelspråket hos Lundén går tillbaka på språket i 1917 års svenska bibelöversättning. Alf Härdelin har haft bibelkommissionens nyöversättning i Bibel 2000 till sitt förfogande.

Det ligger nästan femtio år mellan Birgittaöversättningarna, vilket också avspeglas i språket genom exempelvis arkaismer och morfologiska förändringar. Båda översättarna uppvisar ibland likheter med Klemmings fornsvenska utgåva från 1861. Den nyare översättningen uppvisar genomgående ett större antal ord, vilket kan förklaras av en strävan att utveckla, precisera och förklara. Strukturell identitet eller ekvivalens är sällsynt när det rör sig om överföring av begrepp från ett syntetiskt till ett analytiskt språk.

Septimus.

Incipit liber septimus

Reuelatio quā habuit dñs Birgitta in roma post annū iubilei. in q̄ vgo maria p̄nunciat ei q̄ iura esset in iherlm et bethleem q̄ placuerit deo. p̄mittens ei tūc ostēdere sibi modū quō ipa pepit filium suū benedictū. Capitulū. i.

Om̄n̄m̄ effect in Roma b̄tā Birgitta sponsa x̄pi. et q̄ d̄m̄ vice vacaret oratiō. cepit cogitare de p̄tū v̄ginis. et

de illa summa bonitate dei. q̄ tales matrē purissimā sibi voluit eligere. t̄m̄ enī tūc cor ei⁹ inflammabat amore v̄ginis. q̄ dicebat intra se. O dñs mea regina celi. int̄m̄ gaudet cor meū ex eo. q̄ altissim⁹ teus te p̄legit in matrē. et tantā dignitatē tibi cōferre dignatus ē. q̄ ego magis michi eligerē in inferno eternalit cruciari. q̄ q̄ tu vno minimo puncto et tanta excellenti gl̄a et tua celesti dignitate. careres. et sic amoris dulcedie iebnata stabat sup̄ se alienata a sensib⁹. in quadā extrahi metallici cōtemplatiōis suspēsa. Cui tūc vgo apparuit dicēs ei Attēde filia. Ego sū regina celi. et q̄ tu me diligis tā immenso amore iteo annūcio tibi. q̄ tu ibis in sanctā civitatē iherlm p̄grinādo q̄n̄ placuerit filio meo. et int̄ ibis ad bethleem. ibiq̄ ostendā tibi in loco p̄posito. tū modū qualit̄ ego peperī eundē filium meum ihesum x̄pm̄. quia sic placuit ei.

In roma habuit v̄m̄na Birgitta x̄pi sponsa istā reuelationē q̄ loquit̄ de illo glorioso gladio doloris q̄ animā beate v̄ginis marie pertrāsivit. quē sibi iust⁹ symeon p̄nūciauit in tēplo. Capitulū. ii.

Liber.

In purificatiōe beate marie v̄ginis. dñs ēēt sp̄s x̄pi in roma in ecclia que dicit̄ sancte marie maioris. Rapta fuit dicta dñs in sp̄ualē visionē. videns in celo quasi oia ad magnū festū preparari. et tūc vidit quasi vñū templū mirabilis pulcritudinis. et ibi erat ille venerabilis senex iustus symeon. patus ad recipiendū puerū ibm̄ in v̄luis suis. cū summo desiderio et gaudio. Citebat q̄ beatā v̄ginē venientem honestissime. et portantē puerū filium. ut offerret eū in tēplo sc̄dm̄ leges dñi. Be inde innumerabilē multitudinē angelorū et diversorū ordinū sanctorū dei. et sanctarū virginum et dñarū. Beatā v̄ginē matrē dei p̄cedentiū. et eā cū omni leticia et reuotioē circumdātū. Ante quā portabat a quodā angelo vñ⁹ gladius. longus et valte lat⁹. et sanguinolētus. q̄ significabat illos maris dolores. q̄s maria passa est in morte amarissimi filij sui. q̄ si gurabāt in gladio. quē iust⁹ symeon p̄phetabat ipius animā p̄transiturū esse. Cū tota exultate celesti curia dictus fuit sponse. Ecce quātus honor et gl̄a repēdit̄ in hoc festo regine celi. pro gladio dolorū quos sustinuit in sui dilecti filij passione. Et tunc hec visio disparuit.

Reuelatio quā beat⁹

frāsciscus ostēdit̄ x̄pi sponse dñe Birgite in q̄ invitauit eā ad camerā suā ad comendū et bibendū. declarās ei sp̄ualiter q̄ camera sua fuit obediētia. Libus ei⁹ fuit p̄uertere aīas ad deū. pot⁹ autē erat q̄n̄ cōuersos v̄tebat totis virib⁹ diligere deū et orationi alijsq̄ virtutibus cum feruore vacare. Capitulū. iii.

In festo sancti frāscisci in sua ecclia rome in trāstiberim. apparuit sanctus franciscus eundē sponse x̄pi dicēs ei. Veni in camerā meā. ad comendū et bibendū mecum. Quō idā audiens statim paruit se ad iter. ut visitaret euz in alio. Cū dñs p̄ q̄n̄q̄

dies morā durisset. proponens tūc romā redire. intravit ecclesiā vt se ⁊ suos sancto francisco cōmendaret. Cui tūc ipse apparuit dicens Bene veneris Inuitavi em̄ te in camerā meā. vt mecū comederes et biberes. Scito tamē q̄ hec vōm̄ nō est camera quā ego dixi tibi. s; camera mea est vera obediētia quā ego semper tenui. ita q̄ nunq̄ sustinui esse sine p̄ceptore. Dabui em̄ mecū p̄m̄e presbiterū. cui in omnibus p̄ceptis hūiliter obediui. et hec fuit camera mea. Tu igit̄ simili ter facias. q; sic placet t̄o. Cibus autē meus quo delectabiliter reficiebar erat hoc. q; scz libentissime traxi propios meos a vanitatib; vite secularis. ad sermōnē dū t̄o toto corde. ⁊ tunc velut dulcissimos morsellos illud gaudiū glutiebam. Potus autē me; erat illud gaudiū quod habui. dū aliq; per me puerfos vidi tū diligere. totis viribus suis cōtemplationi ⁊ orōni vacare. aliq; ad bene viuendū instruere. et verā paup̄tatē imitari. Ecce filia. iste potus ita letificabat animā meā. q; oia que in mūdo sunt despiciebāt michi. Intra igit̄ hāc camerā meam et hūc cibuz meū comede. ⁊ hūc potū bibe mecū. Bibe ergo illud vt cum deo reficiaris in eternum.

Hanc reuelationē habuit sponsa xpi dñā Burgitta in ciuitate orose regni neapoli. cui xps loquēs certificat eā. q; ibi sunt reliquie corporis sancti thome apli in altari in quibus reliquijs et alioz sanctorū ipse delectat̄ suauissime reputās eas suū p̄ciosum thesaurum in terrā promittens magnū meritū et premiū eas venerantibus cum deuotione debita. Capitulum. iij.

Uni persone vigilanti in oratione. **A** videbatur q; q̄ si cor suū ardens esset diuina caritate. et totum plenū gaudio spiritu ali. quo ipm̄ corpus quasi deficiebat a viribus suis. Tunc audiuit vocem dicen-

tem sibi. Ego sum creator omnium et redemptor. Scito igit̄ q; tale gaudiū quale nūc sentis in anima tua. talis est thesaur; meus. quia sicut scriptum est. sp̄s vbi vult spirat ⁊ vocem eius audis. sed nescis vnde veniat aut quo vadat. Inū autē thesauruz tribuo ego amicis meis multifarie multiq; modis. et multis donis. Veruntamē dicere tibi volo te alio thesauro qui nondū est in celis. sed ē vobiscum in terra. Hic thesaurus est reliquie et corpa amicoz meoz. Nam vere corpora sanctorū meoz siue putrida sūt vel recentia. siue conuersa sūt in cinerē et puluerem siue nō. ipa sūt certissime thesaurus meus. Sed querere poteris cū loquitur scriptura. Ubi est thesaur; tuus ibi est cor tuū. Quomodo ergo est cor meum cū thesauro isto. scilicet cū reliquijs sanctorū. **R** Respondit tibi Summa delectatio corporis mei est omnibus visitantibus loca sanctorū meoz. et honorantibus reliquias eoz. scilicet qui miraculis glonificati sūt et a summis pōtificibus canonizati. retribuere eterna premia. scdm̄ voluntatem et fidem et labores visitantiū ea. Ideo cor meum est cū thesauro meo. Propterea scire te volo pro certissimo. q; in isto loco est thesaurus meus electissim;. scilicet reliquie sancti thome apostoli mei. que in nullo loco sūt ita multi sicut in isto altari. in corrupte et indigne. Nam cum illa ciuitas vastata esset. vbi primo corpus istius apostoli mei repositum fuit. tunc translatus est thesaurus iste permissione mea p̄ quosdam amicos meos in hāc ciuitate. et positus in altari isto. Nunc autē iacet hic quasi occultus. quia principes huius regni. anteq̄ corp; apostoli huc veniret erant dispositi sicut scriptum est. Os habent et non loquentur. oculos habēt ⁊ non videbunt. Aures habent et non audient. Manus habent nō palpabunt. pedes habent et non ambulabūt. ⁊c. Quomodo igitur tales et taliter circa me tū

Septimus.

mortem suam humiliter reuocasset.

Ric est principium cuiusdam reuelationis quam domina Birgitta habuit pro domina Meapoli in eadem civitate. sed alia que ibi continentur non ponuntur hic. quia secreta sunt que pertinent ad statum et personam dicte domine regine.

Capitulum. xj.

Ego sum deus creator omnium. **A** Ego vero angelis et hominibus liberum arbitrium. ut qui velint facere voluntatem meam manerent mecum eternaliter. Qui vero contraria michi sentirent a me sequestrarentur. Ideo autem quidam angelorum facti sunt demones. quia nec voluerunt me diligere nec michi obedire. Deinde creato homine dyabolus videns dilectionem meam ad illum. non solum factus est inimicus meus. sed movit contra me bellum. incitando Adam ad peccationem mandatorum meorum. et tunc dyabolus prevaluit permissione mea ex iusticia mea. et ab illo tempore ego et dyabolus discordamus et certamus. quia ego volo quod homo vivat ad voluntatem meam. Dyabolus vero nititur ut homo sequatur desideria sua. Propterea in eo puncto quo ego aperui celum sanguine cordis meo. dyabolus privatus est iusticia quam videbatur habere. et anime que digne erant salvate sunt et liberate. Tunc etiam lex statuta est. ut sit in hominis arbitrio sequi me deum suum. ad obtinendam perpetuam coronam. Si vero sequitur dyaboli desideria. habebit supplicium sempiternum. Sic igitur ego et dyabolus certamus. desiderantes animas sicut sponsas. ut tribuam eis eternum gaudium et honorem. Dyabolus vero ut tribuat eternum horrorem et dolorem. Audi quid

Liber.

regina michi fecerat. ego permisi eas ex altari in regnum et cetera. **B** Additio. **C** Christus loquitur. Scribe ei quod faciat puram confessionem de omnibus que egesserat a iuventute sua. habendo firmam voluntatem emendandi se secundum consilia confessionis sue. Secundo quod recogitet diligenter quomodo et qualiter steterat in conjugio suo et regimine suo. quia de omnibus est michi redditura rationem. Tercio quod habeat voluntatem solvendi debita sua. et restituendi scienter male acquisita. quia gravis est in periculo quod diu retinentur. et nichil prodest multa largiri nisi solvenda persolventur. Quarto quod non oneret communitatem sine novis adinventionibus. sed magis consuevit relevet onera. quia miserorum gemitus et clamorem exaudiet deus. Quinto quod habeat consiliarios iustos non cupidos. et talibus committat iudicia sua que diligunt veritatem. et qui non adulantur partibus. nec ditari querunt. sed qui noverunt de necessariis contentari. Sexto quod quotidie recordetur certis temporibus vulnera et passionem dei. quia inde caritas dei in corde innovatur. **C** Septimo quod colligat pauperes certis temporibus. lavando pedes eorum et reficiendo eos. et quod omnes subditos suos sincera caritate diligat. discordantes inducens ad concordiam. et iniuste offensos consolans. Octavo quod dona sua tribuat discrete et iuxta facultatem suam. non alios gravando. et alios ditando. sed sapienter aliquos relevando. et nullos onerando. Nono quod non plus attendat ad pecunias delinquentium quam ad iusticia. sed pensata qualitate delictorum. ubi maiorem viderit humilitatem. ibi maiorem exhibebit compassionem. exclusa omni cupiditate. Decimo quod apponat omnem diligentiam cum vivit. quomodo regnum quiete stare post mortem eius possit. quia predico ei quod amodo non habebit prolem de vero suo. Undecimo quod contenta sit coloribus. et pulchritudine faciei quibus eam deus

Septimus.

tali seruire matris. donec angelus in somnis precepit sibi non timere. sed cum caritate michi ministrare. De diuitijs vero ego et ioseph nichil seruauimus nobis. nisi necessaria vite ad honorem dei. reliqua dimisimus propter amorem dei. In illa te vero hora natiuitatis filij mei. qua ego optime prescui. ueni secundum prescientiam dei in bethleem. deferens mecum mundissimam uestem seu panniculos pro filio meo quibus nemo unquam usus fuerat ante. In quibus primo inuolui illum qui natus est ex me cum omni puritate. et licet ab eterno preuisa sum sedere in sublimissima sede et honore. super omnes creaturas et super omnes homines. nichilominus tamen ex humilitate mea. non indignabar parere et ministrare ea que erant necessaria ioseph et michi. Similiter et filius meus subditus erat ioseph atque michi. Sicut ergo humilis fui in mundo cognita soli deo et ioseph. sic etiam nunc sum humilis sedens in sublimissimo throno. patens plentare te. omnium orationes rationabiles. Sed aliquibus respondeo per infusiones diuinas aliquibus autem loquor secretius sicut beneplacitum est deo.

Cum domina Birgitta uellet te iherusalem iam redire ad romam iuit in die natiuitatis virginis marie. ad uisitandum sepulchrum eius et alia sanctorum que sunt ibi prope ciuitatem iherusalem cui oranti ad dictum sepulchrum apparuit eadem uirgo certificans eam de tempore mortis et assumptionis sue testificans illud esse proprium sepulchrum suum.

Capitulum. xxvj.

Quoniam esse in ualle iosaphat ad sepulchrum gloriose virginis orans. apparuit michi eadem uirgo choruscans splendore nimio dicens. Attende filia. Ego postquam filius meus ascendit ad celos uixi in mundo per quindecim annos. et tanto tempore plus. quantum est de seculo. ascensionis eiusdem filij mei usque ad mortem meam. Et tunc mortua iacui in isto sepul-

Liber.

cro per quindecim dies. Deinde fui assumpta in celum cum infinito honore et gaudio. Vestes autem mee cum quibus fui sepulta. tunc remanserunt in isto sepulchro. Et ego fui tunc induta talibus uestibus. qualibus indutus est filius meus et dominus meus ihesus christus. Item scias quod nullum corpus humanum in celo est nisi corpus gloriosius filij mei et corpus meum. Vos igitur iam recedite ad terras christi nominis. uitas ustras semper in melius emendate. et cum summa custodia et attentione de cetero uinite. ex quo iam uisitastis ista loca sancta. ubi filius meus et ego uiximus corporaliter et mortui et sepulti fuimus.

Quando domina Birgitta

in reuerfione te iherusalem transiit per ciuitates neapolim requisita per dominam reginam et archiepiscopum dicte ciuitatis orauit deum pro habitatoribus eiusdem ciuitatis. et christus loquens ei redarguit habitatores predictos te pluribus partibus. ostendens eis modum quem se reconcilient cum eo peccatores permittens eis misericordiam si se reconciliauerint et emendauerint. comminatur etiam eis cum seueritate iusticie. si se non correxerint et in peccato plene raperint. Quam reuelationem ipsa domina birgitta publicauit in prentia dicti domini bernardi archiepiscopi. et trium magistrorum in theologia. et duorum doctorum in iure canonico et civili et aliquorum militum et ciuium dicte ciuitatis. Capitulum. xxvij.

Tu si plene in oratione uigilanti et contemplationi uacanti. dum staret in raptu eleuationis mentalis. apparuit ihesus christus sic ei dicens. Audi tu cui datum est audire et uidere spiritualia et attende diligenter. et in mente tua tene ea que modo audies. que tu ex parte mea annunciaris gentibus. non loquaris ea propter adquirendo tibi honorem aut humanam laudem. nec etiam ea sileas propter aliquem timorem humani improperij et contemptus. quia non propter te tantum. sed etiam propter preces amicorum meorum hec tibi ostendunt. que modo

pro omnibus suis non dignatus est. q̄ ip̄ se vobis tribuat gratiam spiritus sancti. qua oves suas digne regatis. et vsq̄ ad mortem semper faciatis eius gloriosam sanctissimā voluntatem.

Iudeꝝ cōqueritur sp̄s
sē te vniuersis peccatoribus omnium sta-
tuum et conditionū narrans beneficia
que fecit eis. et ingratiuōinē eorū. Cō-
minatur quoq̄ eis cum sententia terri-
bili ire sue. admonet tamen eos. q̄ con-
uertantur ad eum et suscipiet eos cum
misericordia sicut pater.

Capitulum. xxx.

Ubi palaciū grante simile ce-
lo sereno. in quo erat exerci-
tus celestis militie immēsa
bilis quasi athomi solis. habens fulgorē
sicut radij solis. **A** In palacio vo-
sedebat in throno mirabili. quasi p̄sona
quedaz homis incōprehensibilis pulcri-
tudinis. et immense potentie dominus.
Eius vestes erant mirabiles. et inuici-
bilis claritatis. Et quedaz virgo stabat
ante sedentes in throno. que erat fulgē-
tior sole. quā om̄s illi assistētes celestis
militie honorabāt reuerenter vt reginā
celorum. Ille vero qui sedebat in thro-
no aperiens os suum dixit. Audite om-
nes inimici mei in mundo vivētes. quia
ad amicos meos non loquor. qui sequū-
tur voluntatem meaz. Audite omnes
clerici archiepiscopi et episcopi. et om-
nes inferioris gradus ecclesie. Audite
omēs religiosi cuiuscunq̄ ordinis estis
Audite reges et principes et iudices ter-
re. et oēs seruītes Audite mulieres re-
gine et p̄ncipisse. ac om̄s dñe et ancile. et
om̄s cuiuscunq̄ cōditionis et gōus estis.
magni et p̄ui q̄ habitatis orbē. v̄ba hec
q̄ ego p̄ se q̄ creant vos nūc loq̄r ad vos
B Ego cōquero. q̄ recessistis a me.
et tradistis fidē dyab̄lo inimico meo. vos
dereliquistis mādata mea et sequimini dya-
boli voluntatē. et obeditis suggestioni

bus eius. non attenditis q̄ ego immuta-
bilis et eternus deus creator vester. des-
cendi de celis ad virginem sumēs ex ea
carnem. et conuersatus sum vobiscum.
Ego per memetip̄m aperui vobis vias
et ostendi consilia per que iretis in ce-
lum Ego fui nudatus et flagellatus et spi-
nis coronatus. et ita fortiter extensus in
cruce. q̄ quasi omnes nervi et cōpāgi-
nes mei corporis soluerent Ego audivi
omnia obprobria. et sustinui contem-
pibilissimam mortē. et amarissimū cordis
dolorē pro salute vestra. Nec om̄s o in-
imici mei non attenditis quia decepti
estis. Ideo portatis iugū et onus dya-
boli cū suauitate fallaci. et nescitis nec
ista sentitis anteq̄ duloꝝ super om̄a in-
terminabile appropinquat. nec sufficiunt
vobis ista. sed et tanta est superbia ve-
stra. q̄ si possitis ascēdere sup me libent̄
faceretis Tantaq̄ est vobis voluptas
carnis. q̄ libent̄ vellent̄ carere me. q̄
dimittēre iordinatā delectationē viam
Insup cupiditas via est insatiabilis q̄ si
sacc̄ p̄forat̄. q̄ nichil est qd̄ satiare p̄
cupiditatē viam **O** Ideo iuro in vita
te mea. q̄ si moriam̄ in statu in quo nūc
estis. nunq̄ videbitis faciē meā **S**z pro
supbia via sic p̄fide demergem̄ in infer-
nū. q̄ oēs dyaboli erūt sup vos. incōso-
labiliter affligētes vos Pro luxuria vo
implebim̄ horribili veneno dyabolico.
Et p̄ cupiditate via implebim̄ dolore et
angustia. et p̄ncipes eritis toti⁹ mali qd̄
ē in inferno **I**nimici mei abhōiabiles
et inḡti. et regenerātes Ego videor vob̄.
q̄ si vnus mortu⁹ in hieme Ideo facit̄ q̄
cunq̄ vultis et p̄sperami Ideo p̄surgā
ego in estare. et tūc vos silebitis. et nō ef-
fugietis manū meā **C**erunt̄ o inimici.
q̄ ego sanguine meo retem̄ vos. et nichil
q̄ro nisi aias vias Ideo redite adhuc ad
me cū hūilitate. et gr̄anter vt filios susci-
piā vos **E**xcutite ḡue iugum dyaboli a
vob̄. et recordim̄ caritatis mee. et v̄tēbi-
tis in p̄scia via q̄ ego sū suavis et mitis.

Septimus.

Christus in roma loquens

sponse sue beate Virgite. p̄dicat ei dies et modū mortis sue. ordinans quid faci- ar de libris revelationū. dicit etiam q̄ multi erunt in mūdo q̄ illas recipiēt cū reuotione quādo ei placuerit q̄ optine- bunt grām ei. Disponit etiā dñs de coi- pe sponse sue vbi tēbeat sepeliri.

Capitulum xxxi.

Quātingit quinq̄ diebus añ diē obitus dñe Virgite sepe di- cte sponse xpi. q̄ apparuit ei do- min⁹ noster ihesus xp̄us ante altare qd̄ erat in camera sua. et leta facie se offen- dens ei dixit. **A.** Ego feci tibi sicut sponsus solet facere. q̄ abscondit se a spō- sa sua. vt ab ea ardentius teletaret. Sic ego nō visitavi te cōsolatiōib⁹ isto tpe. q̄ tempus p̄batiōis tue erat. Ideo nūc iam probata p̄cede ⁊ para te. q̄ is tēp- pus est. q̄ adimpleat illud qd̄ premiserā tibi. scz. q̄ añ altare meū in monachaz vestieris et cōsecraberis. ⁊ amoro repu- taberis nō solū sponsa mea. sed etiā mo- nacha et mater in wastenium. Gerunta- men scito. q̄ corpus tuū depones hic in roma. donec venerit in locum sibi para- tū. quia placet michi p̄cere tibi a labon- bus tuis. et voluntatē tuā recipere pro- effectū. et cōuersus ad romā quasi con- quendo dixit. Roma mea o roma mea papa cōtemnit te. et nō attendit ad ver- ba mea. sed recipit dubia p̄ certis. Ideo nō audiet ampl⁹ fistulā meā q̄ xp̄us mi- sericordie mee ponit in arbitrio suo. **B.** Deinde dixit sponse. Tu autē dic prou- q̄ tradat oia ista v̄ba mea omniū revela-

Liber.

tiōnū fratribus ⁊ ep̄o meo. cui dabo ser- uorē spūs mei. et cōplebo ei grām meaz. Et scias q̄ venient homies illi qm̄ michi placuerit. q̄ cuz suauitate et gaudio reci- pient v̄ba ista. celestiuū revelationū. que hactenus tibi facte sunt. ⁊ cōplebūt oia illa q̄ dicta sunt tibi. Et licet multis sub- tracta est grā mea. p̄pter in gratitudinē eorū. Alij tamē venient qui surgēt in lo- cum illoz. et obtinebunt gratiā meam.

Mater vltima s̄o v̄ba oim re- uelationū tibi facturū. pona- tur illa cōmunis ⁊ vniuersa- lis revelatio. quā tibi dedi in neapoli. q̄ iudiciū meū adimplebit. sup omēs gē- tes. que ad me cū hūilitate nō reuertun- tur. sicut ibi ostensum tibi est. hys autē di- eris et multis alijs q̄ hic non scribūtur. mentionē fecit et ordinationē dicta xpi sponsa. aliquaz personaz secū existentū quas ante mortē corā x̄o se vidisse dice- bat. **A.** Post ista audita subiunxit to- min⁹ dicens. In mane diei quite postq̄ sumpleris sacramenta. conuoca singilla- tum p̄sonas p̄ntes te cuz existentes. quas tibi nominari moro. et dicas. eis illa que facere dñt. et sic inter v̄ba ⁊ manus eorū venies ad monasteriū tuū. id ē i gau- diū meū. et corpus tuū locabit in waste- num. Deinde appropinquāte die quinta in ipsa auroza iterū apparuit ei xp̄us cō- solando eā. Dicta vero missa ⁊ sacramē- tis. p̄ceptis. cuz maxima reuotione ⁊ re- uerentia. inter manus predictarum per- sonarū emisit spiritum.

**Explicit Septimus liber
Revelationum celestium.**

Förkortning

SFSS = Samlingar utg. av Svenska fornskriftsällskapet.

Källor och litteratur

- Bergh, Birger (utg.) 1967. *Den heliga Birgittas Reuelaciones bok VII*. SFSS. Serie 2. Latinska skrifter 7:7.
- Beskow, Per & Landen, Annette (utg.) 2003. *Birgitta av Vadstena, pilgrim och profet 1303-1377*, Stockholm.
- Collijn, Isak 1924-31 (utg.). *Acta et processus canonizacionis beate Birgitte. Efter Cod. A 14 Holm., Cod. Ottob. Lat. 90 o. Cod. Harl. 612 med inledning, person- och ortregister*. SFSS. Serie 2. Latinska skrifter 1.
- Dinzelbacher Peter 1981. *Vision und Visionsliteratur im Mittelalter*. Stuttgart. Diss.
- Ghotan 1492. = *Reuelaciones S. Birgitte*. Impressit B. Ghotan. Lubece.
- Gullin, Christina 2002. *Översättarens röst*, Lund.
- Hammarström M. 1925. *Glossarium till Finlands och Sveriges latinska medeltidsurkunder jämte språklig inledning*. Helsingfors.
- Härdelin, Alf (övers) 2003. *Heliga Birgitta, uppenbarelsen*. Stockholm.
- Jönsson, Arne 2000. "The Modern Swedish Translator of St Birgitta's Works: Tryggve Lundén, his Background and his Impact" *The Medieval translator, vol 7*, The translation of the works of St Birgitta of Sweden into the Medieval European vernaculars, Bridget Morris & Veronica O'Mara (eds.). Turnhout. 239-254.
- Klemming, G. E. (utg.) 1861. *Heliga Birgittas uppenbarelsen. Sjette, sjunde och åttonde boken*. SFSS 14:3. Stockholm.
- Klockars Birgit 1966. *Birgitta och böckerna. En undersökning av den heliga Birgittas källor*. Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademiens Handlingar, Historiska serien 11. Stockholm.
- Klockars, Birgit 1976. *Birgittas svenska värld*. Stockholm.
- Latinskt lexikon* 1871. Christian Cavallin (utg.). Lund.
- Latinsk-svensk ordbok* 2001. Ahlberg, Axel & Lundquist, Nils & Sörbom, Gunnar (utg.). Stockholm. (Andra upplagan).
- Lindell, Inger (utg.) 2000. *Heliga Birgittas uppenbarelsen, bok 7 efter Cod. Ups. C 61*. 2000. Diss.
- Lundén, Tryggve (övers.) 1958. *Den heliga Birgittas Himmelska uppenbarelsen* 3. Malmö.
- Mantello, F. A. C. & Rigg, A. G. (eds.). 1996. *Medieval Latin, An Introduction and Bibliographical Guide*. Washington.
- Nyberg, Tore (red.) 1991. *Birgitta, hendes vaerk og hendes klostre i Norden*. Odense.
- Svensk-Latinsk ordbok* 2001. Ebbe Vilborg (utg.). Stockholm.
- Thors, Carl-Eric 1956. Den kristna terminologin i fornsvenskan. *Skrifter utg. av Svenska litteratursällskapet i Finland* 359. *Studier i nordisk filologi* 45. Helsingfors.
- Wollin, Lars 1981. *Svensk latinöversättning. 1. Processen*. Lund. Diss.
- Wollin, Lars 1983. *Svensk latinöversättning. 2. Förlagan och produkten*. Lund.